

RAPPORT

Avgifter och distribution på den svenska fondmarknaden

28 november 2025

FI dnr 25-35134

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Inledning	6
En fondmarknad i förändring	6
Den svenska fondmarknaden	8
Aktörer på fondmarknaden	8
Hushållens fondinnehav	11
Fondavgifter för konsumenter	16
Avgifter inom pensionssystemet	17
Avgifter inom det privata fondsparandet	20
Konsumenterna och fondmarknaden	28
Finansiell förmåga och kunskap i Sverige	28
Information till konsumenter	29
Sammanfattning av läget på fondmarknaden	32
Förbättringsområden och åtgärder	34
Bilaga 1: Uppgifter om fonder och fondinnehav	38
Bilaga 2: Fonders avgifter och kostnader	40
Bilaga 3: Demografiska faktorer	43
Bilaga 4: Avgifter uppdelade på skatteform	46
Bilaga 5: Internationell jämförelse	48
Bilaga 6: ETF-marknaden i Sverige	49
Bilaga 7: Definition av koncerner	50

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Sveavägen 44
Telefon +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förord

Den 22 maj 2025 gav regeringen Finansinspektionen (FI) i uppdrag att kartlägga och beskriva distributionen och avgifterna på den svenska fondmarknaden. I uppdraget ingick också att föreslå andra åtgärder än konsumentupplysning för att uppmärksamma konsumenter på fondavgifter och synliggöra kostnaderna.

Syftet med uppdraget är att skapa förutsättningar för sänkta avgifter för fondsparande, så att spararna över tid kan få en bättre avkastning på sitt sparande.

Genom rapporten redovisar vi uppdraget.

Stockholm den 28 november 2025

Malin Alpen
Vikarierande generaldirektör

Sammanfattning

Fondavgifterna har stor betydelse för svenska konsumenter, som har mycket av sitt sparande och sitt pensionskapital placerat i fonder. Regeringen har därför gett Finansinspektionen (FI) i uppdrag att föreslå åtgärder som kan bidra till lägre avgifter. Vi har tagit fram sex åtgärder som FI kommer att vidta för att skapa bättre förutsättningar för lägre avgifter. Dessutom föreslår FI att regeringen överväger att genomföra en lagändring för att konsumenter ska ha tillgång till en standardiserad kostnadsmall där samtliga kostnader för produkt och distribution framgår.

Fonder utgör ungefär hälften av svenskarnas finansiella tillgångar, och nära två tredjedelar av fondkapitalet finns inom pensionssystemet. Avgiften som konsumenterna betalar är en procentsats av det investerade beloppet i en fond. Med tanke på de stora summor som ligger i fonder kan även små sänkningar av fondavgifterna ha betydelse för såväl enskilda konsumenter som för samhällsekonomin.

FI bedömer att fondmarknaden i Sverige över lag fungerar väl. Konsumenterna har tillgång till ett brett utbud av fonder och fondbolag. Avgifterna är lägre än i de flesta andra länder, och inom vissa delar av pensionssystemet är de mycket låga. Vi konstaterar också att nysparandet i första hand sker i fonder med lägre avgifter och att utvecklingen på så sätt går åt rätt håll.

Men det finns utrymme för förbättringar. Vi konstaterar att det finns skillnader mellan fondavgifterna för tjänstepensioner inom olika avtalsområden. Nästan 85 procent av det privata fondsparandet sker via storbanker och FI:s analyser visar att storbankernas kunder har fonder med högre avgifter. Dessutom behöver konsumenter tydligare och mer komplett information för att kunna jämföra olika fonder och distributionsformer med varandra. Sammantaget ser vi att det finns en viss rörlighet på fondmarknaden, även om den ökar i långsam takt.

För att skapa förutsättningar för lägre fondavgifter för svenska fondsparare, ska FI göra följande under 2026:

- hålla dialog med parterna om avgifter i kollektiva tjänstepensioner
- granska marknaden för individuell tjänstepension för att förstå vad som styr vilka fonder de försäkrade erhåller
- granska om blandfonder ger värde för pengarna
- publicera information om fondernas aktivitet så att konsumenter kan göra välinformerade val
- hålla dialog med branschorganisationer om hur information om fonder kan bli tydligare

- analysera rörligheten på fondmarknaden.

Dessutom föreslår FI att regeringen överväger att genomföra en lagändring för att se till att konsumenter får tillgång till en standardiserad kostnadsmall där alla kostnader för såväl finansiella produkter (som fonder) som distributionen av dessa produkter framgår på ett enhetligt och jämförbart sätt. Sådan information saknas idag vilket betyder att konsumenter inte enkelt kan välja fonder utifrån hur de sammantagna avgifterna ser ut.

Inledning

Eftersom svenska konsumenter har en stor andel av sitt sparande och sitt pensionskapital i fonder, kan även små minskningar av fondavgifterna ha stor betydelse för konsumenterna. Därför har Finansinspektionen fått i uppdrag av regeringen att kartlägga och vid behov komma med förslag på åtgärder som kan sätta press på fondavgifterna.

Fondmarknaden fyller en viktig funktion att ge sparare tillgång till ett brett utbud av finansiella placeringar. Den bidrar samtidigt till att kanalisera kapital från privatpersoner till investeringar för företag. Fonder används inom både privat sparande och pensionssystemet för att konsumenter ska få exponering mot olika tillgångsslag, som exempelvis aktier och obligationer. En välfungerade svensk fondmarknad är viktig för både konsumenter och företag. Fondmarknaden spelar på så sätt en viktig samhällsekonomisk roll.

Svenska konsumenter har en stor andel av sitt sparande och sitt pensionskapital i fonder. Eftersom det är stora värden kan även en liten minskning av avgifterna höja den långsiktiga värdetillväxten.

Genom digitalisering och enklare beskattning har det blivit lättare för sparare att utan rådgivning ta egna investeringsbeslut. Men fortfarande har två av fem svenskar svårt att förstå hur mycket som man totalt betalar i avgifter för sitt sparande, visar undersökningar från Finansinspektionen (FI).

I det uppdrag som FI har fått av regeringen ingår att kartlägga och beskriva avgifterna på den svenska fondmarknaden samt att vid behov föreslå åtgärder. De föreslagna åtgärderna kan vara inom ramen för vår tillsyn. Det kan också vara åtgärder som regeringen skulle kunna vidta för att ställa krav på branschen för att synliggöra och pressa ner fondavgifterna. Om det finns hinder för sådana åtgärder ska FI redovisa dessa hinder.

En fondmarknad i förändring

Just nu pågår diskussioner om hur Europas kapitalmarknad kan stärkas. Vi förväntar oss att EU-kommissionen i december 2025 kommer att lägga förslag som ska bidra till ökad harmonisering av regelverket för fonder. Det pågår också en översyn i EU av ett antal konsumentskyddande regelverk som bland annat rör fondbolag och distributörer.¹ Sverige har ett relativt högt konsumentskydd på fondområdet genom att såväl lagstiftare som branschen har valt strängare regler på

¹ Översynen görs inom arbetet med EU:s paket för icke-professionella investeringar, Retail Investment Strategy (RIS).

vissa områden.² De svenska fondavgifterna är låga jämfört med fondavgifterna i andra länder i EU (se bilaga 5).

Det är möjligt att förutsättningarna för att ha särskilda regler för svenskregistrerade fonder kan vara begränsade framöver. Vi har därför valt att lämna förslag till åtgärder som inte går längre än det nuvarande EU-regelverket för fonder. Det är också möjligt att det kommer nya typer av fonder som säljs till svenska konsumenter.³ Sammantaget kan förändrade EU-regelverk vara positivt, men också leda till nya utmaningar som kan kräva ett större frivilligt ansvar hos producenter och distributörer om Sverige vill behålla ett lika högt konsumentskydd framöver.

Rapporten är upplagd på följande sätt. Efter denna inledning beskrivs i rapportens andra kapitel aktörer och fondvolymerna på den svenska fondmarknaden. I det tredje kapitlet går vi igenom de avgifter som konsumenterna betalar. I det fjärde kapitlet beskriver vi fondmarknaden från konsumenternas synvinkel. I de två avslutande kapitlen redovisar vi en sammanfattande analys av den svenska fondmarknaden och de områden där vi ser utrymme för förbättringar samt ger förslag på åtgärder. Bilagorna ger ytterligare information om den svenska fondmarknaden.

² Sveriges riksdag har infört krav att fondbolagen ska redovisa aktivitetsgrad i fonder. Fondbolagens förening har tagit fram *Svensk kod för fondbolag* som innehåller bestämmelser som går utöver det som anges i lag och andra författningar. Koden innebär en ambitionshöjning jämfört med lagens krav.

³ Fondutredningen (SOU 2025:60) föreslår att andelsklasser ska kunna tas upp för handel (ETF-andelsklasser). Till följd av EU-direktiv föreslår utredningen också vissa regler för långivande alternativa investeringsfonder som under vissa förhållanden kan marknadsföras till icke-professionella investerare. Förslagen i utredningens kommande slutbetänkande kan även de komma att påverka förutsättningarna för svenska fonder.

Den svenska fondmarknaden

De svenska konsumenterna kan välja bland många fondbolag och fonder. De tio största fondbolagen i Sverige förvaltar tillsammans nästan 90 procent av den svenska fondförmögenheten. Och de största distributörerna har både fondbolag och distribution i samma koncern. Nästan 85 procent av det privata fondsparandet är köpt genom en storbank.

Aktörer på fondmarknaden

En fond består av underliggande värdepapper. Fonder kan skilja sig bland annat när det kommer till typ av underliggande värdepapper, geografisk inriktning och om fonden är aktivt eller passivt förvaltat. De underliggande värdepapperna bestämmer vilken typ en fond är. Fonden kallas för en räntefond om den består av räntebärande värdepapper (som obligationer och företagscertifikat). Aktiefonder består av aktier. Det finns även fonder som innehåller både räntebärande värdepapper och aktier (i olika proportioner). De kallas blandfonder.

En stor del av konsumenternas fondinnehav finns i *pensionssystemet*, men cirka 30 procent av fondinnehaven har konsumenterna köpt direkt (*privat fondsparande*).

Att driva fondbolagsverksamhet kräver tillstånd. *Fondbolaget* har en viktig funktion när det gäller att förvalta fondens kapital (utifrån fondens inriktning och mål) eftersom det är fondbolaget som väljer ut de värdepapper som ingår i en fond. Den som köper andelar i en fond äger fonden tillsammans med de övriga andelsägarna. Fondsparande är på så sätt en ömsesidig sparform.

Sedan finns det aktörer som säljer eller på annat sätt ser till att fonden når till spararna. De företagen kallas *distributörer*.

Det finns *koncerner* som har både produktion (fondbolag) och distribution (distributör). Dessa koncerner är oftast banker, försäkringsbolag eller stora värdepappers- eller försäkringsförmedlarföretag. Vi beskriver bolagen nedan.

1. Aktörer på fondmarknaden

Källa: FI.

Anm. Fondbolagen kan vara fristående eller ingå i en koncern med andra finansiella bolag (exempelvis en bankkoncern eller ett försäkringsföretag). Ett fristående fondbolag ingår inte någon koncern med andra finansiella bolag.

Fondbolag

Det finns cirka 70 fondbolag i Sverige. De säljer sina fonder själva eller genom distributörer. Fondbolagen förvaltar ungefär 850 fonder, som är registrerade i Sverige. Utöver de svenskregistrerade fonderna, finns cirka 3 500 fonder baserade i andra länder som är tillgängliga för svenska konsumenter. Det innebär att svenska konsumenter har många fondbolag och fonder att välja på. Men de tio största fondbolagen i Sverige förvaltar cirka 450 av de svenska fonderna och nästan 90 procent av den svenska fondförmögenheten.⁴

Det är vanligt att bank- och försäkringsföretagskoncerner äger fondbolag. Fondbolagen som ingår i koncerner förvaltar cirka 75 procent av den svenska fondförmögenheten.⁵ När fondbolaget och distributören är i samma koncern blir fondbolaget mindre beroende av att sälja fonder via externa distributörer.

Utöver de svenska fondbolag som ingår i koncerner, finns det cirka 45 svenska fondbolag som är fristående. De förvaltar cirka 10 procent av den svenska fondförmögenheten.⁶ Det vanliga är att dessa fondbolag i stor utsträckning säljer

⁴ Den svenska fondförmögenheten baseras på de svenskregistrerade special- och värdepappersfondernas fondförmögenhet. Fondbolagen rapporterar kvartalsvis bland annat in samtliga innehav i de svenskregistrerade special- och värdepappersfonderna (innehavsrapportering). Informationen i innehavsrapporteringen ligger till grund för den svenska fondförmögenheten. Den svenska fondförmögenheten innehåller det totala ägandet i fonder (inklusive företagsäggande) och inte bara hushållens ägande i fonder.

⁵ Se bilaga 7 för definition av svenska fondbolag som ingår i koncerner.

⁶ De resterande 15 procenten av den svenska fondförmögenheten förvaltas av Sjunde AP-fonden. Sjunde AP-fonden förvaltar de två förvalsfonderna i premiepensionssystemet.

sina fonder via nätmäklare, även om storbankerna har ett visst utbud av fristående fondbolags fonder. Vi beskriver nätmäklare och storbanker nedan.

Distributörer

Genom olika distributörer kan konsumenterna spara i både svenska och utländska fonder. Precis som svenska banker och svenska värdepappersbolag får motsvarande utländska företag från andra länder i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) distribuera sina fonder till svenska konsumenter utan att gå via en svensk distributör.

Storbankskoncernerna erbjuder ett brett produktutbud inom lån, sparande och försäkring.⁷ De har ofta egna fondbolag (förvaltar egna fonder) och distribuerar både egna och andra fondbolags fonder. Deras kunder kan spara exempelvis i depå, på investeringssparkonto (ISK) eller inom olika typer av försäkringar. Kunderna kan spara på egen hand, genom rådgivning eller diskretionär förvaltning.⁸

Nätmäklarna är bolag som enbart tillhandhåller distribution via internet. Det finns få nätmäklare och de är nya aktörer jämfört med storbankerna. De två största nätmäklarna har banktillstånd och förvaltar också egna fonder inom koncernen. Nätmäklarna har stora fondtorg. Fondtorgen omfattar många fonder från ett stort antal fondbolag. Dessutom erbjuder nätmäklarna ett fåtal egna fonder. Hos nätmäklarna kan konsumenterna exempelvis spara i depå, på ISK eller inom olika typer av försäkringar. Kunderna sparar framför allt på egen hand, men kan också få rådgivning.

Sedan finns det värdepappersbolag som distribuerar fonder genom rådgivning. De ger investeringsråd eller förvaltar kundernas portföljer och ibland även fondkapital genom diskretionär förvaltning, eller genom att kunder sparar på egen hand. Dessutom finns det ett fåtal värdepappersbolag som ger oberoende rådgivning.⁹ De flesta värdepappersbolag är små och fristående, men det finns även värdepappersbolag som ingår i en koncern med ett eget fondbolag.

Även försäkringsförmedlare distribuerar fonder genom rådgivning. Hos försäkringsföretagen kan kunder spara på egen hand, men de kan också få

⁷ Vi definierar storbanker utifrån deras produktutbud och därför ingår fler än de fyra största bankerna i gruppen. Med storbank avses Danske Bank, Handelsbanken, Länsförsäkringar, Nordea, Skandiabanken, SEB och Swedbank. Med nätmäklare avses Avanza och Nordnet.

⁸ Vid rådgivande förvaltning är det kunden som fattar investeringsbesluten och vid diskretionär förvaltning är det rådgivaren som fattar besluten.

⁹ Se *Uppföljning av de nya reglerna om provision och oberoende rådgivning*, Finansinspektionen (2021)

<https://www.fi.se/contentassets/37025dc3221343258b6b39b0c32859f4/rapport-mifid-2-20-dec-2021.pdf>.

rådgivning. Några av de största försäkringsdistributörerna har fondbolag inom den egna koncernen.¹⁰

Aktörer inom pensionssystemen

Pensionsmyndigheten distribuerar fonder från fondbolag. Myndighetens kunder är stora andelsägare inom vissa typer av fonder, exempelvis generationsfonder.

Tjänstepensioner kan vara kollektivt eller individuellt avtalade. Vissa försäkringsföretag ägnar sig uteslutande åt kollektivavtalade tjänstepensioner. De största avtalen för kollektivavtalade tjänstepensioner (inom fondförsäkring) är AKAP-KR, ITP, PA16 och SAF-LO.¹¹

Försäkringsföretag, tjänstepensionsföretag och försäkringsförmedlare erbjuder fonder inom individuell tjänstepension. Dessa företag kan vara en del av storbanker eller nätmäklare.

Hushållens fondinnehav

De svenska hushållen har 14 600 miljarder kronor i finansiella tillgångar.¹² Hälften av deras finansiella tillgångar består av fondinnehav.¹³ Premiepensioner och tjänstepensioner (i fonder) är de största andelarna av svenskarnas fondinnehav – 38 respektive 26 procent (se diagram 2).

¹⁰ Försäkringsdistributörer omfattar både försäkringsförmedlare och försäkringsföretagens egna anställda distributörer.

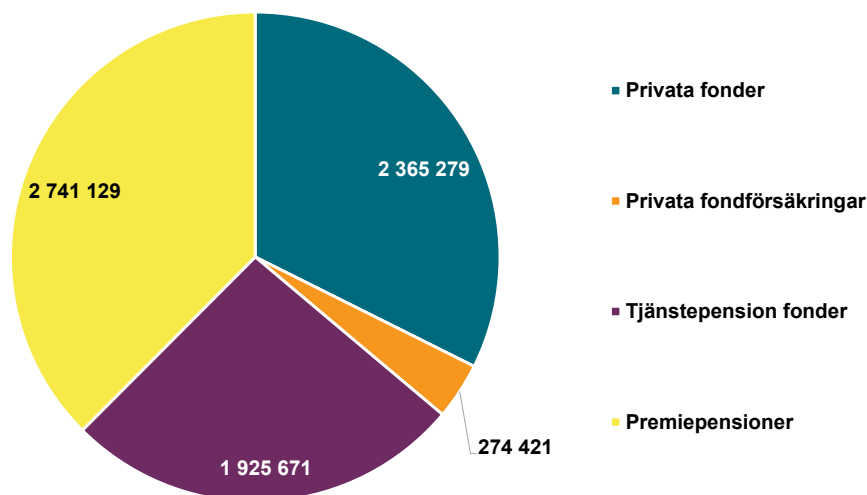
¹¹ AKAP-KR är pensionsavtalet för anställda inom kommuner och regioner, ITP är pensionsavtalet för tjänstemän inom privat sektor, PA16 är pensionsavtalet för anställda inom staten och SAF-LO är pensionsavtalet för arbetare inom privat sektor.

¹² Det finansiella sparandet inkluderar bostadsrätter. Här är periodiseringar exkluderade, vilket betyder att de bokföringsmässiga justeringar som syftar till att matcha intäkter och kostnader med rätt period inte ingår.

¹³ Ställningsvärdena är från andra kvartalet 2025. Den andra halvan av hushållens finansiella tillgångar består av i huvudsak av sparkonton, aktier och bostadsrätter.

2. Fördelning av fondinnehav

Miljoner kronor

Källa: SCB.

Hushållens privata fondinnehav

Det privata fondinnehavet är 36 procent av hushållens totala fondinnehav. För det privata fondsparandet använder vi uppgifter från FI:s fördjupade analys av hushållens lån och sparande (FALS).¹⁴

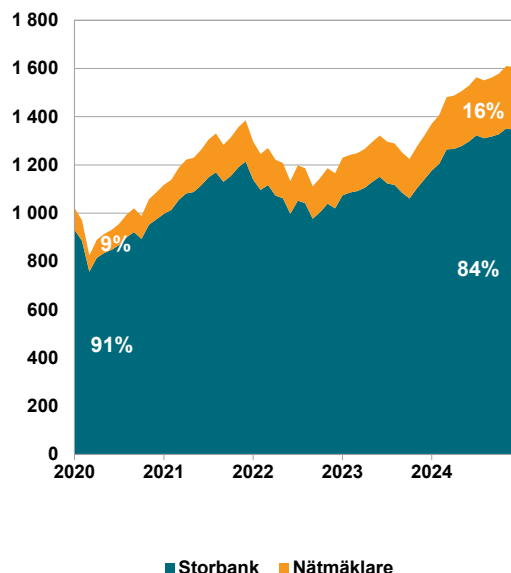
Storbanker och nätmäklare dominerar bland det privata fondsparandet.

I december 2024 bestod nästan 85 procent av det privata fondsparandet av fonder som konsumenten har köpt genom en storbank (se diagram 3). Nätmäklarnas andel av det privata fondsparandet har ökat från 9 till 16 procent de senaste fem åren. Antalet kunder med fondsparande i en storbank har minskat något över tid, medan nätmäklarna har ökat sin andel av kunderna från 23 procent till 38 procent under samma period (se diagram 4). I bilaga 3 finns information om demografiska faktorer relaterat till fondinnehav.

¹⁴ Se bilaga 1 för en beskrivning av data som används i denna rapport.

3. Volym fondtillgångar uppdelad på bolagsgrupp

Miljarder kronor

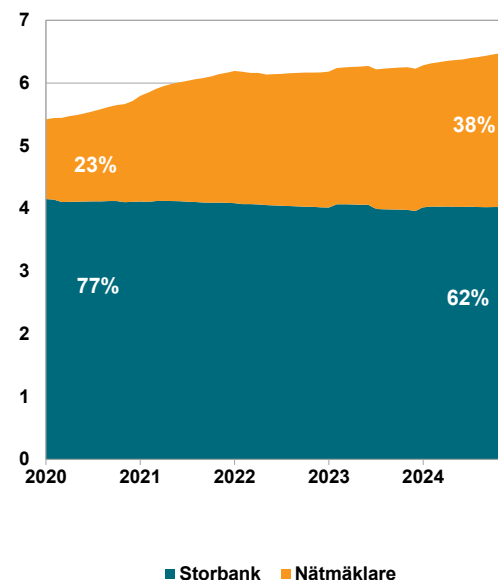

Källa: FI, aggregerade uppgifter.

Anm. Avser ställningsvärden för svensk- och utlandsregistrerade fondandelar

4. Antal kunder med fondinnehav uppdelat på bolagsgrupp

Miljontals kunder

Källa: FI, aggregerade uppgifter.

Anm. Eftersom en individ kan vara kund i flera bolag, kan samma individ förekomma flera gånger.

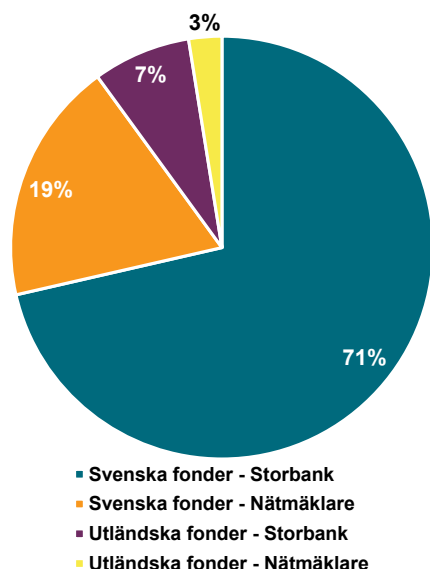
Utländska fonder utgör cirka 10 procent av det privata fondsparandet (se diagram 5). Av de 90 procent som består av svenska fonder finns två tredjedelar av det privata fondsparandet i aktiefonder (se diagram 6). Konsumenter äger även stora volymer av blandfonder. Börshandlade fonder (ETF) utgör endast 0,5 procent av fondvolymen i FI:s data.¹⁵ En mycket liten del av det privata fondsparandet i svenska fonder utgörs av hedgefonder.¹⁶

¹⁵ Se bilaga 6 för mer information om den svenska ETF-marknaden.

¹⁶ En hedgefond är en typ av fond som försöker ge avkastning oavsett marknadsläge, med hjälp av mer avancerade strategier, som blankning.

5. Svenska respektive utländska fondinnehav

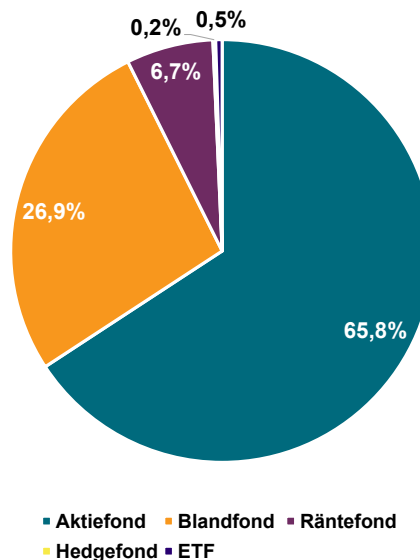
Procent av volym

Källa: FI, stickprov av individer.

6. Typ av fondinnehav

Procent av volym

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

Privata fondinnehav på ISK och i depå

Konsumenterna kan välja att placera sina fondinnehav på ett depåkonto (ofta kallat aktie- och fondkonto) eller på ett ISK.¹⁷ De två kontoformerna skiljer sig huvudsakligen åt i skattehänseende.¹⁸ Av svenskarnas privata fondinnehav ligger nästan två tredjedelar på ISK och en tredjedel i depå. Men det finns skillnader mellan storbanks och nätmäklare. Hos storbanks finns 57 procent av fondvolymen på ISK; hos nätmäklarna är motsvarande siffra 87 procent (se diagram 7).

ISK har blivit alltmer populärt för fondsparande jämfört med att spara på depå. Under 2024 placerades merparten av det nya fondsparandet – drygt 80 procent – på ISK (se diagram 8). Sammantaget bedömer FI att det är troligt att andelen fondtillgångar på ISK i bankernas portföljer kommer att öka över tid. Det beror både på att kunderna nettosäljer fonder på depå och nettoköper fonder på ISK. Samtidigt kan många kunder vara ovilliga att sälja äldre fondinnehav i depå och behöva betala kapitalvinstskatt på dessa. Vi bedömer därför att det är mer troligt att

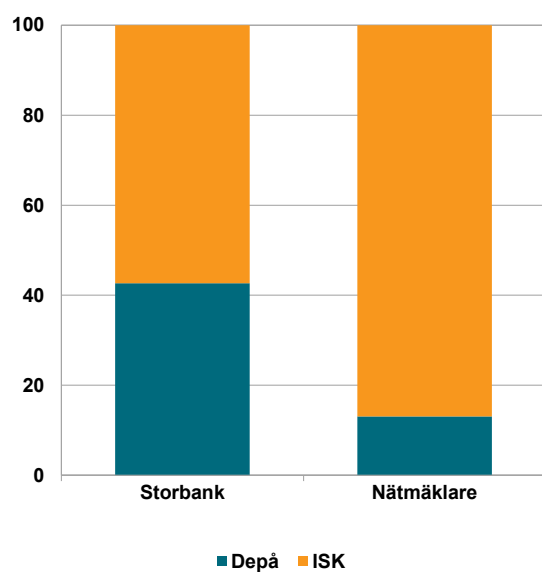
¹⁷ Konsumenterna kan också spara i en kapitalförsäkring, men vi har inga uppgifter om sparande i kapitalförsäkringar inom det privata fondsparandet i insamlingen.

¹⁸ I en värdepappersdepå betalar kunden kapitalvinstskatt när hen säljer värdepappret. Innehav på ISK (och i kapitalförsäkring) över 150 000 kronor beskattas i stället löpande genom schablonbeskattning.

nya fondsparare – eller befintliga fondsparare som ska utöka sin portfölj – väljer ISK, medan det är mindre sannolikt att sälja ett befintligt innehav från en depå, betala kapitalvinstskatt för detta och sedan investera det återstående beloppet på ett ISK.

7. Fondvolym på ISK och i depå, uppdelat på bolagsgrupp

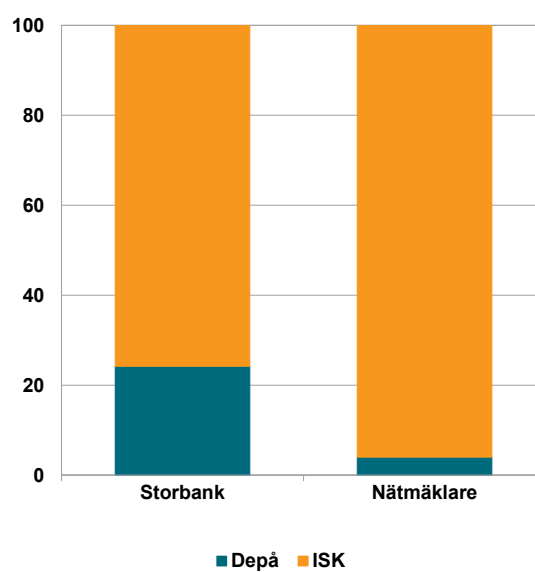
Procent

Källa: FI, stickprov av individer.
Anm. Fördelning av portföljen 31 december 2024.

8. Andel nytt sparande i fonder under 2024 på ISK och i depå, uppdelad på bolagsgrupp

Procent

Källa: FI, stickprov av individer.
Anm. Nettonysparande (köp minus försäljningar) under året.

Fondavgifter för konsumenter

Fonder utgör hälften av svenskarnas finansiella förmögenhet. Och nästan två av tre fondkronor finns i pensionssystemet. Inom pensionssystemet är avgifterna betydligt lägre än i det privata fondsparandet. De som sparar i storbanker betalar högre avgifter än de som sparar hos nätmäklarna. Det beror på att fondsparandet ser olika ut hos dessa aktörer. Storbankernas kunder har till exempel en betydligt större andel aktivt förvaltade fonder. Storbankerna och nätmäklarna behåller ungefär halva fondavgiften själva.

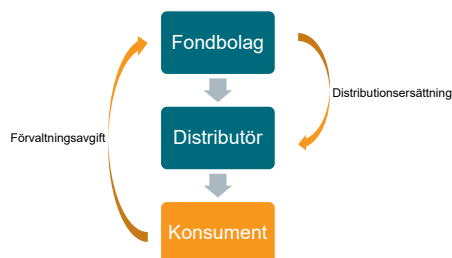
När konsumenter äger fonder betalar de oftast förvaltningsavgifter.

Förvaltningsavgifterna, som uttrycks som en procentsats av fondinnehavet, går till fondbolagen. Sedan betalar fondbolagen tillbaka en del av avgiften till distributören, så kallad distributionsersättning. Distributören behåller denna ersättning enligt den traditionella avgiftsmodellen (figur 9).

En annan avgiftsmodell är att distributören betalar tillbaka en del eller hela distributionsersättningen till konsumenten (figur 10). Ytterligare ett alternativ är att fondbolaget skapar en så kallad nettoandelsklass i fonden. Då går förvaltningsavgiften direkt till fondbolaget. I dessa modeller kan distributören addera andra avgifter som betalas av konsumenten direkt till distributören, till exempel en plattformsavgift.

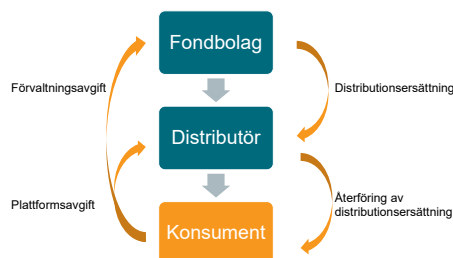
Förvaltningsavgiften är normalt sett den största delen av de kostnader som konsumenterna betalar. Men de totala kostnaderna för andelsägarna kan även inkludera andra komponenter, som transaktionskostnader, teckningsavgift, inlösenavgift eller resultatbaserade avgifter. Dessa är ofta av engångskaraktär och utgör i de flesta fallen en mindre del av de totala kostnaderna. Bilaga 2 beskriver avgifter och kostnader närmare.

9. Traditionell avgiftsmodell

Källa: FI.

10. Alternativ avgiftsmodell

Källa: FI.

Avgifter inom pensionssystemet

Det är möjligt att pensionsspara i fonder i flera delar av det svenska pensionssystemet. Premiepensionerna är alltid placerade i fonder tills den dagen personen går i pension. Tjänstepensioner kan vara placerade i fonder, men kan även placeras i traditionell förvaltning.¹⁹ Utöver dessa system så kan individer ha individuella sparanden till sin pension i fonder.

Premiepensionssystemet

En person som tjänar in premiepension får placera sin premiepension fritt i det urval av fonder som finns på Pensionsmyndighetens fondtorg. För att få ingå i myndighetens fondtorg behöver ett fondbolag ha ett distributionsavtal (fondavtal) med myndigheten. Ett sådant avtal kan fondbolaget få när Fondtorgsnämnden gör en upphandling.²⁰ Det är för närvarande nästan 60 fondbolag som har avtal med Pensionsmyndigheten och myndighetens sammantagna utbud är drygt 400 fonder.²¹

Premiepensionsmedlen står för 36 procent av svenskarnas totala fondinnehav. De stora volymerna och – för systemet som helhet – garanterade kapitalflödena gör att Pensionsmyndigheten kan pressa förvaltningsavgifterna. Därför betalar konsumenterna betydligt lägre avgifter inom premiepensionssystemet än för sitt privata fondsparande (se tabell 1). Det är störst skillnad mellan avgifterna inom premiepensionen och de privata avgifterna (i procentenheter) för aktie- och blandfonder. Men de är också de dyraste fonderna.

Tabell 1. Kapitalviktade avgifter utanför och inom premiepensionssystemet. Uppdelade på typ av fond

Procent

Fondtyp	privatägda fonder	premiepensions-systemet
Aktiefonder	1,0	0,2
Blandfonder	1,0	0,2
Generationsfonder	0,5	0,1
Räntefonder	0,3	0,1

Källa: Statistik om premiepensionen från 2025-05-31.

¹⁹ I traditionell förvaltning som är det pensionsbolaget som förvaltar kapitalet. Kapitalet kan placeras i aktier, räntepapper och i alternativa investeringar.

²⁰ Avtalet reglerar bland annat vilken distributionsersättning (rabatt jämfört med privat fondsparande) som fondbolaget ska återföra till Pensionsmyndigheten. Rabatten kommer spararna till del genom lägre förvaltningsavgifter inom premiepensionen. Rabatten har fram tills nyligen baserats på vilken typ av fond och hur mycket kapital som sparare inom premiepensionen allokera till fonden. Premiepensionssystemet är under omstöpning och avgiften (efter rabatt) per fond kommer att upphandlas per fond.

²¹ Både svenska och utländska fondbolag har avtal med Pensionsmyndigheten. Information avser den 30 juni 2025, <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/statistik/statistik-for-premiepension>.

Anm. FI:s egna beräkningar. I och med den speciella strukturen i premiepensionens rabattavtal, det vill säga att nivån på rabatten blir större ju mer kapital som placeras i fonden, har vi baserat våra beräkningar på kapitalviktade avgifter. Kolumnen privatägda fonder anger den avgift som konsumenten betalar om hen köper fonden privat, och premiepensionssystemet anger avgiften inom premiepensionssystemet.

Tjänstepensioner

Kollektivavtalade tjänstepensioner

Tjänstepensioner kan vara kollektivt eller individuellt avtalade. I de kollektivavtalade tjänstepensionerna kan ett fondbolags fonder bli valbara på två sätt. Ett fondbolag är antingen *anslutet* eller *upphandlat*. Bland de fyra största kollektivavtalade tjänstepensionerna använder tre ett anslutningsförfarande och ett en upphandlingsprocess. Precis som i premiepensionssystemet är förvaltningsavgifterna i kollektivavtalade tjänstepensioner ofta lägre än i det privata fondsparandet. Det beror främst på de stora volymerna i kollektivavtalade tjänstepensioner.²²

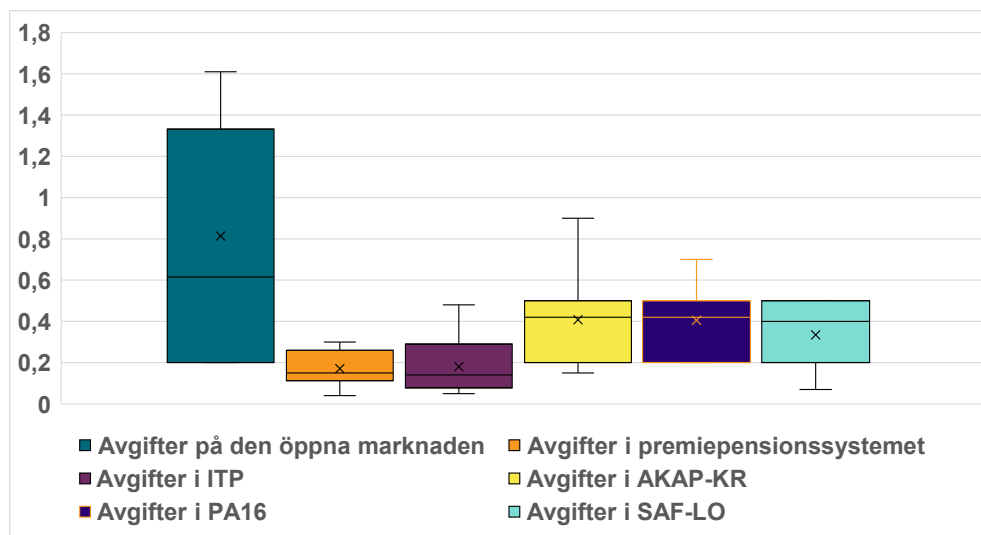
Vi ser att samma fonder kostar olika mycket i de olika kollektivavtalade tjänstepensionerna. Det är framför allt i Industrins och handelns tilläggspension (ITP) som avgifterna är lägre än i de övriga kollektivavtalade tjänstepensionerna (se diagram 11).²³ Kollektivavtalsparterna för ITP använder upphandling för att välja ut fondbolag.

²² Det fördelade kapitalet för kollektivupphandlade tjänstepensioner var cirka 1 050 miljarder kronor den 31 december 2024. De inbetalda premierna till fondförsäkring för kollektivupphandlade tjänstepensioner uppgick till cirka 40 miljarder under 2024.

²³ Kollektivavtal mellan Svenskt Näringsliv och förhandlings- och samverkansrådet PTK om tjänstepensionsavtal för privatanställda tjänstemän.

11. Avgifter i samma fonder i pensionssystemet

Procent

Källa: Statistik om premiepensionen från 2025-05-31 och fondlistor för valbara försäkringsföretag i de olika tjänstepensionsavtalen.

Anm. Diagrammet beskriver förvaltningsavgiften för de fonder som är valbara i premiepensionssystemet samtidigt som de är valbara i de fyra stora tjänstepensionsavtalen. Diagrammet visar intervallet mellan den första och tredje kvartilen (staplarna) samt den högsta respektive lägsta förvaltningsavgiften (strecken över och under staplarna). Krysset och strecket genom stapeln visar medelvärdet respektive medianen.

Individuella tjänstepensioner

De förvaltningsavgifter som konsumenterna betalar inom de individuella tjänstepensionerna är högre än i de kollektivavtalade tjänstepensionerna (se tabell 2).²⁴ Det är vanligt att en konsument betalar fondens ordinarie förvaltningsavgift. Det kan bero på att de individuella tjänstepensionerna upphandlas av arbetsgivarna och att de inte kan pressa förvaltningsavgifterna på samma sätt som i en kollektivavtalad tjänstepension.

²⁴ Det fördelade kapitalet för individuella tjänstepensioner var cirka 900 miljarder kronor den 31 december 2024. De inbetalda premierna till fondförsäkring för individuella tjänstepensioner var cirka 40 miljarder under 2024.

Tabell 2. Exempel på förvaltningsavgift i olika sparformer

	Förvaltningsavgift
Avgift på den öppna marknaden	1,25 %
Avgift i premiepensionssystemet	0,23 %
Avgift i ITP	0,34 %
Avgift i AKAP-KR	0,70 %
Avgift i PA16	0,50 %
Avgift i SAF-LO	0,50 %
Avgift i individuell tjänstepension/ övrigt tjänstepensionssparande	1,25 %

Källa: Statistik om premiepensionen från 2025-05-31 och fondlistor för valbara försäkringsföretag i de olika tjänstepensionsavtalen.

Avgifter inom det privata fondsparandet

I det privata fondsparandet väljer konsumenterna vilken distributör de vill köpa av och i vilken kontoform de vill ha sina fonder. De har då ett större utbud av fonder att välja mellan än inom både tjänste- och premiepensionssystemen. Det större utbudet leder även till att konsumenterna har en större spridning i kostnaderna. I synnerhet har konsumenterna tillgång till fonder med högre avgifter än i pensionssystemen. Sex av sju storbanker och nätmäklare som har rapporterat in storleken på distributionsersättningen i FI:s data behåller i genomsnitt cirka 47 procent av förvaltningsavgiften.

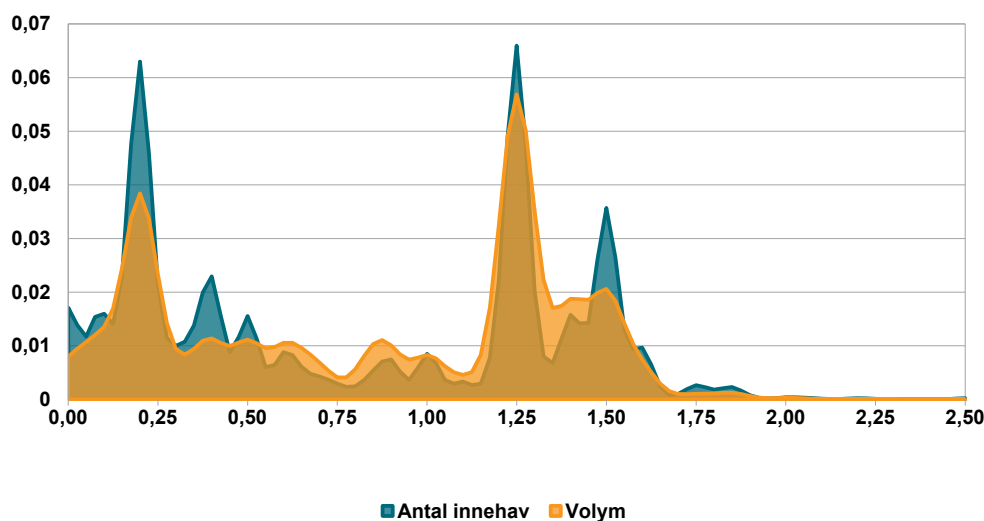
Olika typer av fonder har olika avgifter, som även kan variera mellan distributörer.²⁵ Tre av tio innehav i FI:s data finns i fonder med en avgift på under 0,25 procent.²⁶ En ungefär lika stor andel av innehaven finns i avgiftsintervallet 1–1,5 procent. Men det finns även sparande i fonder med avgifter på uppemot 2 procent. När vi ser till volymer i kronor i stället för antal innehav är fördelningen förskjuten mot något högre avgifter (se diagram 12).

²⁵ I detta kapitel fokuserar vi på förvaltningsavgiften om inte annat anges. Utöver förvaltningsavgiften kan det tillkomma övriga avgifter för vissa fonder – exempelvis transaktionskostnader – men dessa är små i den generella avgiftsstrukturen.

²⁶ Innehav betyder i detta fall de andelar av en specifik fond som en person äger i en bank. Om en person äger olika fonder räknar vi det som olika innehav. Även innehav hos flera banker räknas som olika innehav.

12. Skattad fördelning av fondavgifter, innehav respektive volym

Täthet

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar en skattning av fördelningen av förvaltningsavgifter för svenskarnas privata fondsparande. Y-axeln representerar täthet, alltså hur sannolikt det är att observationer förekommer inom ett visst intervall.

Fondavgifterna för de svenskregistrerade fonderna blir lägre. AMF:s årliga fondavgiftsrapport visar att den genomsnittliga fondavgiften för svenska aktiefonder har gått ned från 1,17 procent till 0,99 procent mellan 2013 och 2023. Samma trend om lägre avgift gäller också för svenska bland-och räntefonder.²⁷ I ett internationellt perspektiv är avgifterna för svenska fonder generellt sett låga. Avgifterna för svenska fonder är näst lägst i EU (se bilaga 5).

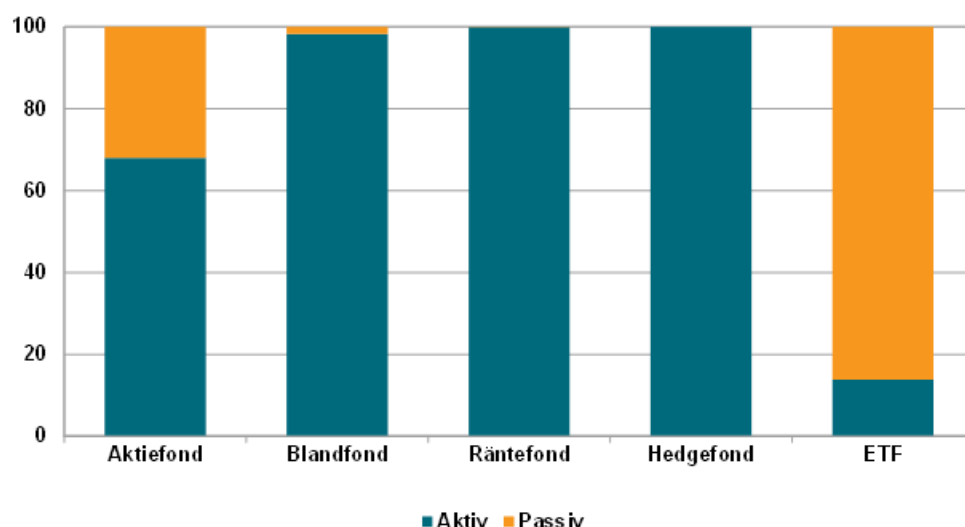
Avgifterna varierar beroende på typ av fond

Ungefär 90 procent av det privata fondsparandet finns i svenska fonder. När vi delar upp de svenska fonderna ser vi att drygt nio av tio fondkronor ligger i aktie- eller blandfonder. Nästan alla blandfonder som konsumenterna i vårt stickprov har köpt är aktivt förvaltade (se diagram 13). För aktiefonder finns nästan 70 procent av fondtillgångarna i aktivt förvaltade fonder och 30 procent i passivt förvaltade fonder.

²⁷ AMF (2024), *Fondavgiftsrapport 2023 - avgifterna på fondmarknaden*, https://www.amf.se/globalassets/pdf/rapporter/fondavgiftsrapport_2023.pdf

13. Fondvolym, uppdelat på fond- och förvaltningstyp

Procent

Källa: FI, stickprov av individer.

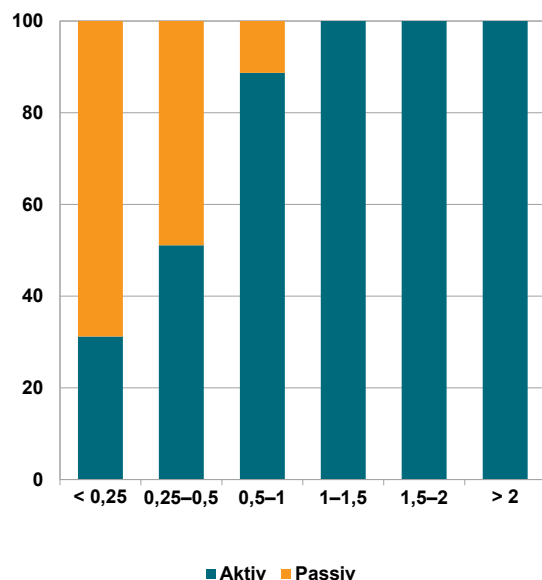
Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

Aktivt förvaltade fonder har oftast en högre avgift än passivt förvaltade fonder (se diagram 14). Bolagen motiverar i huvudsak de högre avgifterna med att fondförvaltaren har åtagit sig att göra aktiva val för fondens underliggande värdepapper – ofta med målet att slå ett jämförelseindex – och därför kräver ersättning för de kostnader som detta innebär. Fonder med en avgift på över 1 procent är i princip alltid aktivt förvaltade. Men det finns även aktivt förvaltade fonder med en avgift på under 0,25 procent.

Cirka 80 procent av fondtillgångarna med en avgift på under 0,25 procent finns i aktiefonder (se diagram 15). Dessa är främst passivt förvaltade indexfonder. Det finns även en betydande andel aktiefonder i de högre avgiftsintervallen. Dessa är ofta snävare branschfonder som är aktivt förvaltade. Majoriteten av fondvolymen som finns i blandfonder har en avgift på mellan 0,5 och 1 procent. Räntefonder och börshandlade fonder (ETF) har oftast en avgift under 0,5 procent medan hedgefonder typiskt sett är dyra i förhållande till övriga fondtyper.

14. Fondvolym, uppdelat på förvaltningstyp och avgifter

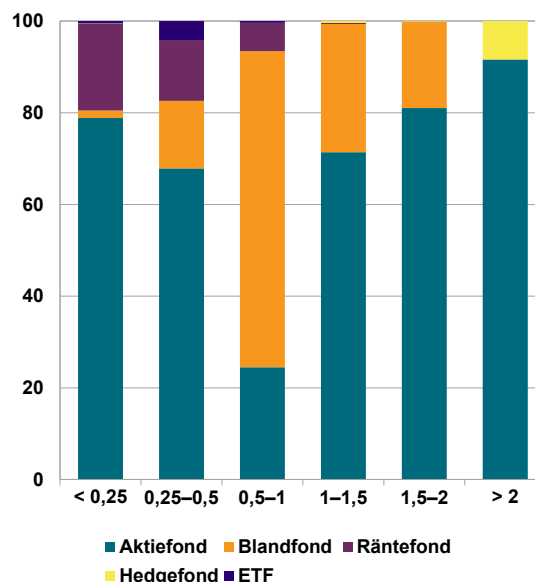
Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.
Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

15. Fondvolym, uppdelat på typ av fond och avgifter

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.
Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

Stora skillnader i avgifter mellan storbanker och nätmäklare

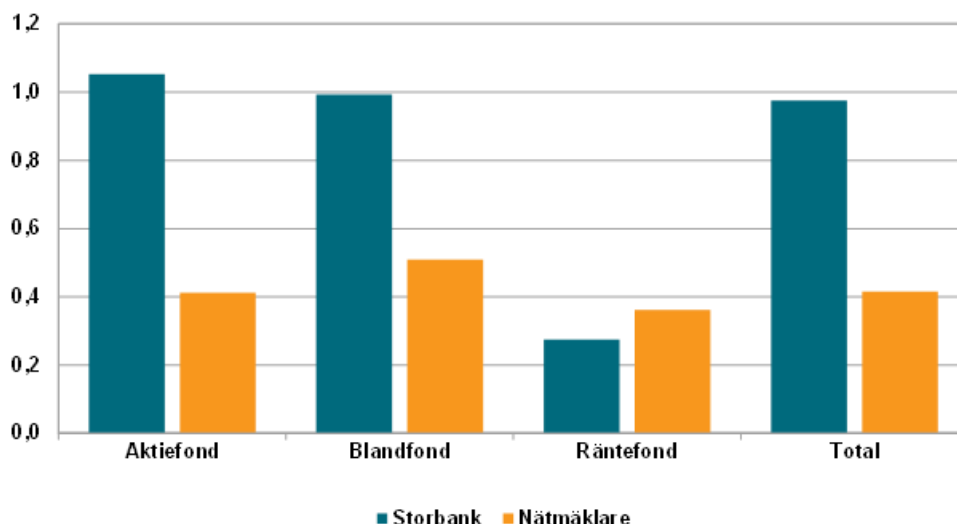
Den största delen av det privata fondinnehavet finns hos storbankerna. Kunderna betalar i genomsnitt högre avgifter för det fondsparande som finns hos storbankerna (se diagram 16). Sett över alla fondtyper är den genomsnittliga avgiften nästan 0,6 procentenheter högre bland storbanksinnehaven än hos nätmäklarna. Det innebär exempelvis att aktie- och blandfonder köpta via en storbank kostar i genomsnitt 0,5–0,6 procentenheter mer än aktie- och blandfonder köpta hos nätmäklare.

Att avgifterna skiljer sig åt mellan storbanker och nätmäklare ser *inte* ut att bero på att konsumenterna betalar olika avgifter för samma fonder hos olika distributörer.²⁸ I stället beror avgiftsskillnaderna i huvudsak på skillnader i kundernas fondinnehav. Det vill säga, de olika distributörernas kunder har valt olika fonder, där storbankernas kunder i genomsnitt äger dyrare fonder än nätmäklarnas kunder.

²⁸ För drygt 97 procent av de fonder i vårt stickprov som kunderna äger i både storbank och hos nätmäklare finns det ingen eller bara en marginell skillnad på avgifterna mellan de olika bolagen.

16. Genomsnittliga avgifter, uppdelade på bolagsgrupp och fondtyp

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet avser volymviktad genomsnittlig avgift för svenska fonder. I total ingår även hedgefonder och börshandlade fonder (ETF).

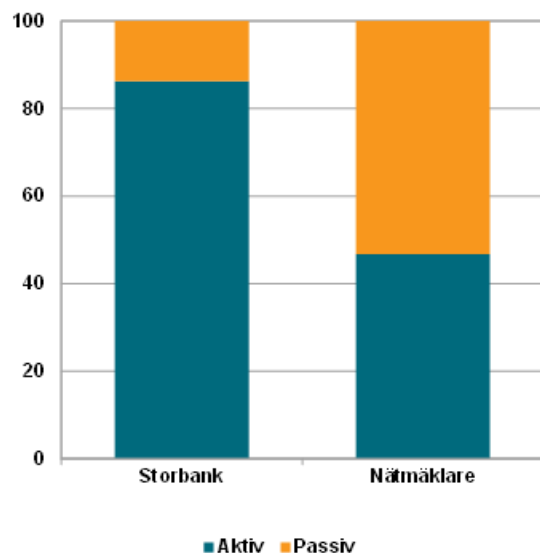
Storbankskunder äger aktivt förvaltade fonder

Att storbankernas kunder i genomsnitt betalar högre avgifter beror alltså på vilka fonder som kunderna äger. Storbankernas kunder äger i stor utsträckning aktivt förvaltade fonder. Drygt 85 procent av fondtillgångarna hos storbankerna finns i aktivt förvaltade fonder, medan motsvarande andel hos nätmäklarna är knappt 50 procent (se diagram 17).

Aktivt förvaltade fonder har generellt högre avgifter än passivt förvaltade fonder. Och bland de aktivt förvaltade fonderna har storbankernas kunder dessutom en betydligt större andel fondsparande i dyrare fonder (se diagram 18). Storbankernas kunder har valt olika fonder jämfört med nätmäklarnas kunder. Nästan 60 procent av de fondtillgångar som finns i aktivt förvaltade fonder hos storbankerna har en avgift på 1–1,5 procent. Hos nätmäklarna är det betydligt vanligare att kunderna har köpt aktivt förvaltade fonder med en avgift på under 1 procent.

17. Fondvolym, uppdelat på bolagsgrupp och förvaltningstyp

Procent

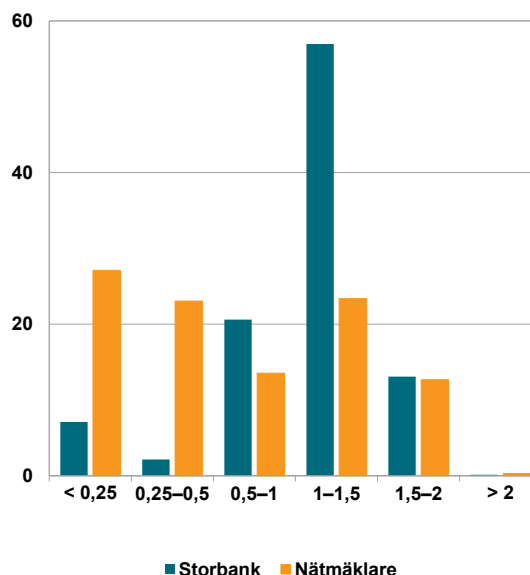

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

18. Fördelning av det aktiva fondsparandet över avgiftsgrupper

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder. Staplarna inom varje serie summerar till 100 procent.

Storbankskunder äger mer blandfonder

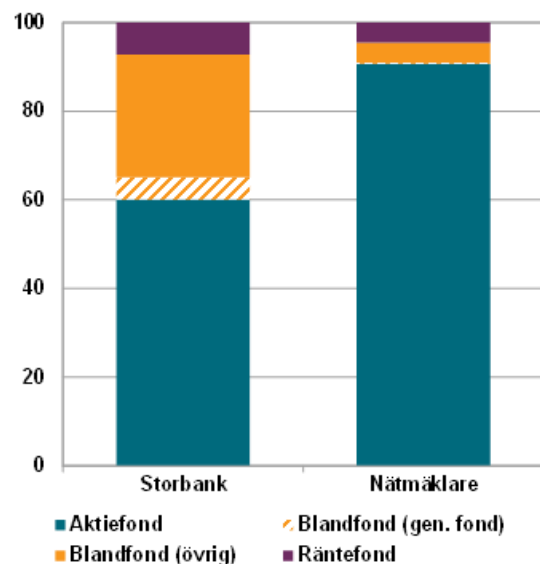
Storbankernas kunder äger också blandfonder i betydligt större utsträckning än nätmäklarnas kunder. Blandfonder har i regel högre avgifter än både räntefonder och många aktiefonder. Blandfonderna utgör drygt 30 procent av fondsparandet hos storbankerna, varav generationsfonderna står för 15 procent (se diagram 19).²⁹ Enbart 5 procent av fondtillgångarna hos nätmäklarna finns i blandfonder.

Den genomsnittliga avgiften för både generationsfonder och övriga blandfonder är högre för storbankernas kunder än för nätmäklarnas (se diagram 20). Men det är huvudsakligen de övriga blandfonderna där skillnaden i genomsnittlig avgift mellan distributörerna är som störst. En genomsnittlig kund i en storbank har valt en blandfond med en avgift på drygt 1 procent, medan den genomsnittliga kunden hos en nätmäklare äger en blandfond som kostar en halv procent. Återigen beror avgiftsskillnaderna på att kunderna äger olika blandfonder.

²⁹ En generationsfond är en typ av blandfond där fördelningen mellan aktier och räntebärande värdepapper justeras över tid för att anpassa risknivån efter hur lång tid kunden har kvar till pensionen. Indelningen i generationsfond och övrig blandfond är en uppskattning, där vår definition av generationsfond inkluderar fonder vars namn innehåller referenser till *transfer*, *generation*, *pension*, eller liknande.

19. Fondvolym, uppdelat på bolagsgrupp och typ av fond

Procent

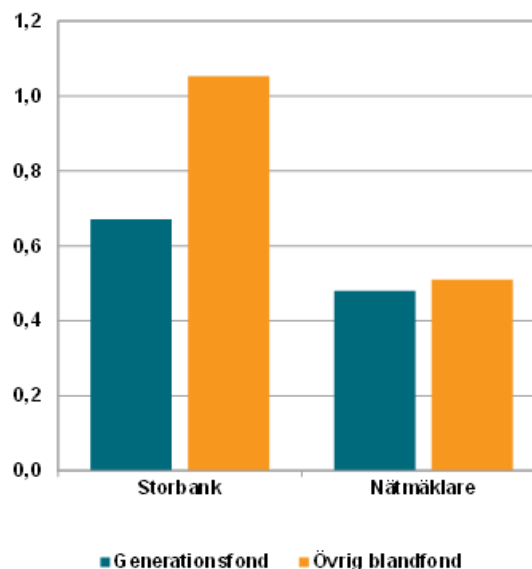

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder. Blandfond (gen. fond) avser generationsfond.

20. Genomsnittliga avgifter för olika typer av blandfonder

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet avser volymviktad genomsnittlig avgift för svenska fonder.

Storbankskunder äger bankens egna fonder

Storbankernas kunder äger i stor utsträckning bankens egna fonder (se diagram 21).³⁰ Det kan bero på att det är vanligt att banken rekommenderar sina egna fonder – både i direkt kommunikation med kunderna och på sin webbplats – även om den också har andra fonder i sitt utbud. Hos nätmäklarna är 30 procent av fondtillgångarna nätmäklarens egna fonder, att jämföra med nästan 90 procent för storbankerna. Nätmäklarna har ofta ett större utbud av externa fonder än vad storbankerna har, vilket kan bero på att det ingår i deras affärsmodell att erbjuda fonder från många fondbolag.

Storbankernas kunder betalar något högre avgifter för bankens egna fonder än för de externa fonderna, men skillnaden är liten (se diagram 22).³¹ Det gäller både aktivt och passivt förvaltade fonder. Nätmäklarnas kunder betalar betydligt högre avgifter för externa fonder än för nätmäklarnas egna fonder. Det beror bland annat på att nätmäklarnas egna fonder ofta är indexbaserade, passivt förvaltade,

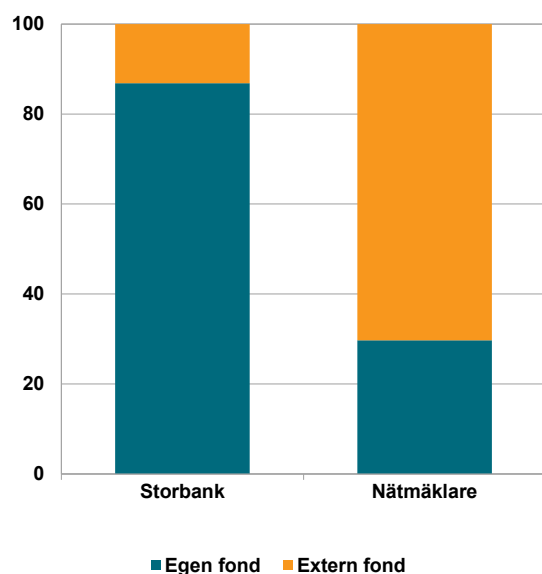
³⁰ Vi delar upp fonderna i egna respektive externa fonder baserat på fondens namn och namnet på respektive bank eller koncernens fondbolag.

³¹ Det betyder inte nödvändigtvis att de egna fonderna är dyrare än motsvarande fonder från konkurrenterna. Skillnaderna hänger till stor del ihop med sammansättningen av egna och externa fonder.

aktiefonder.³² Storbankerna har ett större utbud av egna aktivt förvaltade aktie- och blandfonder.

21. Volym egna och externa fonder, uppdelat på bolagsgrupp

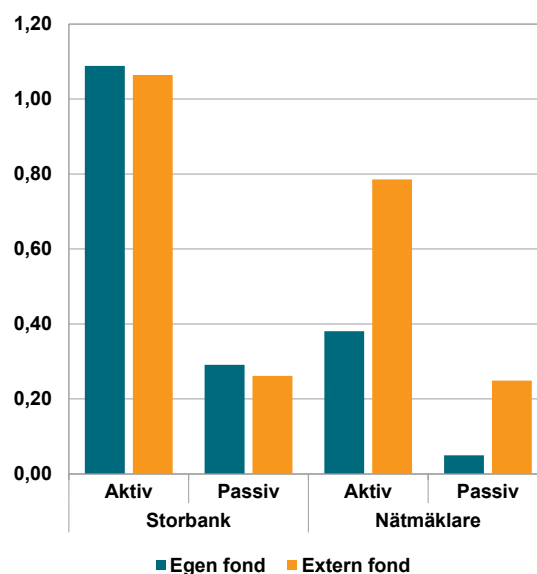
Procent

Källa: FI, stickprov av individer.

22. Genomsnittliga avgifter uppdelade på egna och externa fonder

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.
Anm. Diagrammet visar volymviktad genomsnittlig avgift. Endast svenska fonder.

Vidare betalar kunderna hos både storbanks- och nätmäklare i genomsnitt högre avgifter för de fonder de har i depå än på ISK. I bilaga 4 redovisar vi information om avgifter kopplade till skatteform.

³² Nästan 80 procent av nätmäklarnas egna fonder som deras kunder äger är passiva indexfonder. Bara 7 procent av storbankskundernas innehav av bankernas egna fonder är indexfonder.

Konsumenterna och fondmarknaden

Många konsumenter har svårt att ta till sig den information som finns om fonder. För den som bara vill veta vad fondens avgift är finns det standardiserad information att läsa. Men det blir ofta svårt att hänga med när andra kostnader tillkommer och informationen presenteras på olika sätt. Distributörerna har stora möjligheter att påverka konsumenterna när det gäller vilka fonder de ska välja, genom hur de utformar och presenterar valalternativen.

Finansiell förmåga och kunskap i Sverige

De senaste årens utveckling av finansmarknaden, framför allt vad gäller digital distribution av finansiella produkter och tjänster, har möjliggjort för konsumenter att ta del av ett allt större och bredare utbud. Även om detta i sig kan vara positivt för konsumenterna så medför det också högre krav på konsumenten att kunna ta till sig av den information som krävs för att fatta ett medvetet beslut för sin privatekonomi.

Detta gäller också investeringar i fonder där en konsument behöver förstå bland annat avgifter, avkastning, fondtyper och finansiell risk för att kunna välja lämpliga fonder. FI:s senaste hushållsundersökning visar dock att en av fyra svenskar har en bristande grundläggande finansiell kunskap.³³ I andra undersökningar som FI har gjort säger många konsumenter att de har svårt att veta hur mycket de betalar för sitt (fond)sparande.³⁴ Likaså är det många som uppger att det är svårt att få en fullständig överblick av kostnaden för fondsparandet eftersom informationen kommer från flera olika källor.³⁵

Utöver att många konsumenter har svårt att ta till sig informationen som finns om fonder, har distributörer stora möjligheter att påverka konsumenterna när det gäller vilka fonder de ska välja genom att utforma valarkitekturen, det vill säga presentera valmöjligheterna. Det finns omfattande forskning om hur konsumenter påverkas genom så kallad nudging, en metod för att förmå människor att bete sig på ett önskat sätt genom att förändra deras valsituation. Detta i kombination med att en viss fond kan ge upp till tio gånger så hög ersättning till distributören, skapar starka

³³ Finansinspektionen (2023), *Hushållens ekonomi och finansiella förmåga*, dnr 23-36

³⁴ Finansinspektionen, *Kostnader i sparandet – inte alltid lätta att förstå*, <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2025/kostnader-i-sparandet--inte-alltid-latta-att-forsta/>

³⁵ Exempelvis förköpsinformation i Priips-faktabladet eller årlig kostnadsrapportering enligt Mifid 2.

incitament att påverka konsumenten att välja en dyrare fond med högre distributionsersättning än en billigare.

Information till konsumenter

Det finns regler för vilken information konsumenterna ska få om fonder. Den kan delas upp i information som ges innan ett köp (om förväntade kostnader för konsumenter och ersättningar till distributörer) samt information som ges efteråt om faktiska kostnader och ersättningar (årlig kostnadsredovisning). Men det saknas enhetlig och jämförbar information för distributionskostnader.

Information innan köp av fonder

Enligt lagen ska det finnas faktablad som beskriver fonderna.³⁶ Distributören ska erbjuda konsumenten faktabladet innan ett köp genomförs. Faktabladet ska ge kunden information om fonden och ska innehålla bland annat en summerande riskindikator. Dessutom ska faktabladet visa resultatet för olika utfall (scenarier) samt avgifter och kostnader för fonden. I faktabladet redovisas kostnader över tid och en kostnadssammanställning. Redovisningssättet ska vara detsamma för alla fonder inom EU. Det ska förenkla för konsumenter att jämföra fonder.

Det standardiserade mått som används för fonder är total avgift. I total avgift ingår förvaltningsavgifter och andra administrations- eller driftskostnader, transaktionskostnader och eventuella resultatbaserade avgifter. När en fond investerar i andra fonder ska de underliggande fondernas kostnader beaktas i förvaltningsavgifter och andra administrations- eller driftskostnader. Trots att det finns ett standardiserat mått i faktabladet redovisar inte alla distributörer total avgift på ett lättillgängligt sätt. I stället visar en del distributörer ett annat mått, årlig avgift, i sina fondlistor.³⁷

Om tecknings- eller inlösenavgifter tillkommer ska även dessa redovisas.

Ersättningar till distributörer redovisas oftast inte i belopp eller procent, utan enbart som en upplysning om att dessa ersättningar kan förekomma. Om distributören tar ut en ersättning ska konsumenten få information om hur den påverkar investeringen. Eftersom information om hur stor distributionsersättningen är ofta saknas i faktabladen, måste konsumenter själva jämföra information som finns i olika källor.

Det saknas dessutom enhetlig och jämförbar information för distributionskostnader som betalas av konsumenten direkt till distributören, som exempelvis

³⁶ Jmf 4 kap. 16 a § lagen (2004:46) om värdepappersfonder respektive 10 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

³⁷ Skillnaden mellan total avgift och årlig avgift är att i den årliga avgiften så ingår inte transaktionskostnader eller eventuella övriga kostnader, som exempelvis resultatbaserade avgifter.

plattformavgifter. Det gör det svårt för konsumenten att förstå den totala kostnaden för investeringen och jämföra distributionskostnaden mellan olika distributörer.

Årlig kostnadsredovisning

Distributörer måste årligen redovisa samtliga kostnader och ersättningar som har uppstått i samband med konsumenter har nyttjat tjänster eller investerat i finansiella instrument.

Annan information

Distributörerna har ofta grundläggande information som riskklass, avgifter och typ av fond i sina respektive fondlistor. Det kan hjälpa konsumenten att välja fonder. Den förvalda ordningen i fondlistorna skiljer sig mellan olika distributörer.³⁸ Till exempel kan fonderna sorteras i alfabetisk ordning eller efter bäst utveckling det senaste året. Förvalen – som ofta är de egna fonderna (om distributören har sådana) – kan påverka konsumenternas val och leda till att de väljer fonder som de inte hade valt med en annan sortering.³⁹

I Sverige kan fondbolag eller distributörer på frivillig basis redovisa det så kallade Normanbeloppet.⁴⁰ Syftet med det beloppet är att ge konsumenterna en jämförbar bild över hur mycket fonderna kostar över tid.

Det finns ett fåtal goda exempel på distributörer som självmant och på ett enkelt sätt redovisar hur förvaltningsavgiften fördelas mellan fondbolaget och distributören.

Konsumenternas bank- och finansbyrå och Konsumenternas försäkringsbyrå är två oberoende stiftelser, vars gemensamma webbplats, Konsumenternas, ger grundläggande information om vad de som investerar i fonder bör tänka på. Webbplatsen innehåller även information om de olika kollektivavtalade tjänstepensionerna. Ett annat exempel på en webbplats som ger information om fonders avgifter och historiska avkastning på ett enkelt sätt är Fondkollen. Det är Fondbolagens förening som står för den sidan. Avtalat.se är en webbplats där konsumenterna kan jämföra olika valbara alternativ inom kollektivavtalad tjänstepension.⁴¹ Där kan konsumenterna även få information om kostnader och

³⁸ Det vanliga är att konsumenterna kan välja bort den förvalda ordningen och välja en annan ordning.

³⁹ Se resonemang varför Pensionsmyndigheten ändrade sorteringen på Premiepensionens fondtorg, *Jämförelse av avgifter på fondtorget – svar på uppdrag i regleringsbrev 2016*, Pensionsmyndigheten s. 8 f.

⁴⁰ Normanbeloppet är den totala förvaltningsavgiften som en konsument betalar under tio år givet ett månadssparade på 1 000 kronor. Normanbeloppet tar även hänsyn till fondens utveckling genom ett antagande om en prognostiserad avkastning (aktiefonder 6 procent, blandfonder 4 procent och räntefonder 2 procent).

⁴¹ Gäller ITP och SAF-LO.

historisk avkastning för alternativen. Det är arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen (LO) och förhandlings- och samverkansrådet PTK som har tagit fram sidan.

Sammanfattning av läget på fondmarknaden

Fondmarknaden i Sverige fungerar över lag väl. I vissa delar av pensionssystemet är fondavgifterna väldigt låga, och utvecklingen i det privata fondsparandet går mot lägre fondavgifter. Men vi ser några områden där det finns utrymme för förbättringar.

Fonder är en effektiv sparform för många konsumenter och bör förbli en viktig komponent på den svenska sparmarknaden. Det finns många olika fondbolag som producerar och förvaltar fonder med olika inriktning och förvaltningsstil.

Inom det privata sparandet har konsumenterna valfrihet när de investerar i fonder. Fondtorgen hos de olika distributörerna har gjort att konsumenterna har både svenska och utländska fonder att välja mellan när de ska investera. Det stora antalet fondbolag och fonder bör ge goda förutsättningar för sund konkurrens. I Sverige har andelen förvaltad kapital som är placerat i index- eller indexnära fonder ökat de senaste åren vilket har bidragit till lägre fondavgifter. Samtidigt har nätmäklarnas andel av det privata fondsparandet ökat vilket tyder på att nya aktörer kan utmana storbankerna, vilket borde ha varit positivt för konkurrensen på fondmarknaden. Att allt större fondvolymerna finns inom ISK har dessutom gjort det lättare för konsumenter att byta fonder eftersom konsumenten slipper att tänka på skattekonsekvenser eller på att deklarerat sålda fondandelar. Avgifterna på svenska fonder inom det privata sparandet är också låga i en internationell jämförelse. I dessa avseenden kan den svenska fondmarknaden betecknas som väl fungerande.

Det finns olika typer av distributörer på marknaden, men med en tydlig koncentration till aktörer som ingår i koncernstrukturer (ofta storbanker) med ett eget fondbolag. Trots det varierade utbudet av fonder på marknaden och variationen av kunder, äger de flesta storbankskunder bankens egna fonder. Det är troligt att konsekvenserna av den rådande marknadsstrukturen (bolag inom samma koncern) ger en konkurrensfördel för vissa fondbolag. De som ingår i en koncern kan ha lättare att attrahera fondkapital jämfört med fristående fondbolag. Å andra sidan är det rimligt att distributörerna inte inkluderar vilken fond som helst eftersom de är måna om sitt rykte, vilket är positivt för konsumenten. Typiskt sett behåller distributören cirka halva förvaltningsavgiften.

Pensionssystemets stora volymer möjliggör lägre förvaltningsavgifter än vid privat sparande. Även om det kan vara motiverat med en viss skillnad beroende på att volymerna är olika, noterar vi att det är stora skillnader även för samma fonder. Inom premiepensionen har Pensionsmyndigheten och Fondtorgsnämnden pressat avgifterna ytterligare genom upphandling. FI:s analys visar att avtalsområden där

tjänstepensionen bygger på upphandlade tjänster har lägst avgifter. Inom den individuella tjänstepensionen är avgifterna lika höga som för privat sparande.

Det är viktigt att löpande utvärdera vad fonder kostar spararna och om man kan vidta åtgärder för att göra tjänsterna billigare. Den frågan är utgångspunkten för det uppdrag som FI har fått från regeringen. Även om vi anser att fondmarknaden i Sverige över lag fungerar väl har vi identifierat tre områden där det finns potential att konkurrensutsätta avgifterna ytterligare. Vi konstaterar att det finns skillnader i avgifterna inom tjänstepensioner. Vi ser också att storbankernas kunder har fonder med högre avgifter. Slutligen noterar vi att rörligheten på fondmarknaden ökar i långsam takt. Fondavgifter kan sänkas antingen genom att pressa avgifterna för enskilda fonder, att konsumenter väljer billigare alternativ, eller genom en kombination av båda alternativen. FI har tagit fram ett antal åtgärder som vi redogör för i nästa kapitel.

Förbättringsområden och åtgärder

FI har identifierat ett antal åtgärder för att skapa förutsättningar för att konsumenter ska få lägre fondavgifter. FI kommer ha dialog om avgifter i kollektiva tjänstepensioner samt granska marknaden för individuell tjänstepension. Vi kommer vidare att granska blandfonder, publicera information om fonders aktivitet och arbeta för att konsumenter får tydligare information. Slutligen kommer vi att analysera rörligheten på fondmarknaden. Dessutom föreslår FI att regeringen överväger att genomföra en lagändring för att se till att konsumenter får tillgång till en standardiserad kostnadsmall där samtliga kostnader för produkt och distribution framgår.

1. Skillnader i avgifter i tjänstepensioner

Förvaltningsavgifterna för fonder i kollektivavtalade tjänstepensioner är rabatterade. Avgifterna för samma fond skiljer sig dock åt mellan olika avtalsområden. Det beror antagligen på hur kollektivavtalsparterna väljer att göra fonderna valbara i sitt fondutbud – genom upphandling eller anslutning. Inom det avtalsområde (ITP) som har de lägsta avgifterna har parterna använt upphandling.

I de individuella tjänstepensionerna betalar konsumenten vanligtvis fondens ordinarie förvaltningsavgift, trots att arbetsgivaren borde ha större möjlighet att konkurrensutsätta avgiften än vad en enskild konsument har.

De beslutsstöd som finns i dag för att jämföra olika fonder är inriktade mot privatmarknaden och inte mot tjänstepension. En arbetsgivare utan expertkunskap inom tjänstepensioner har ett informationsunderläge gentemot distributörerna. Det vore bra för både arbetsgivaren och pensionsspararen att ha ett bättre jämförelseverktyg, som även inkluderar effekter av fondavgifter på ett enkelt sätt.

FI kommer arbeta för lägre avgifter i kollektivavtalade tjänstepensioner

Vi kommer i dialog med parterna redogöra för FI:s iakttagelser och diskutera om det finns möjligheter för parterna att konkurrensutsätta kollektiva tjänstepensioner ytterligare och utveckla bättre jämförelseverktyg för konsumenter.⁴² Vi har redan haft en första initial kontakt och uppfattar att parterna är intresserade av FI:s iakttagelser och att utveckla det nuvarande jämförelseverktyget ytterligare. FI avser att fortsätta denna dialog.

⁴² Parterna är organisationer som företräder arbetsgivarorganisationer respektive fackförbund i de kollektivavtalade tjänstepensionerna.

FI kommer att granska marknaden för individuell tjänstepension

Vi kommer att granska marknaden för individuell tjänstepension för att bättre förstå dess funktionssätt och vad som styr vilka fonder de försäkrade erhåller, omfattande incitamentsstrukturer, ersättningssystem och rådgivning. Beroende på utfall kan FI inleda tillsynsärenden mot enskilda företag.

2. Storbankernas kunder har fonder med högre avgifter

Huvuddelen av svenskarnas privata fondtillgångar är placerade hos storbanker. Fondtillgångarna hos storbankerna är i sin tur till stor del placerade i storbankens egna aktiva fonder. Även om det delvis handlar om olika typer av fonder gäller att storbankens egna fonder ofta har högre avgifter än nätmäklarnas egna fonder.

Fondtillgångarna hos storbankerna är också mer frekvent placerade i blandfonder än vad de är hos nätmäklarna. Det skulle inte vara något problem om blandfonden vore den mest lämpliga fonden för den enskilda spararen. Det är dock svårt att förstå varför just blandfonder passar för en stor del av just storbankernas kunder.

FI har dessutom i tidigare analyser visat att vissa blandfonder kan vara så kallade dolda indexfonder, det vill säga fonder som marknadsförs som aktiva och fondbolaget tar betalt för det trots att fonden i praktiken följer eller ligger nära index. Kunden betalar i så fall avgifter för en tjänst som inte levereras.⁴³

FI kommer att granska blandfonder

Vi kommer att granska om blandfonder ger värde för pengarna. Beroende på utfall kan vi inleda tillsynsärenden mot enskilda fondbolag. Vid behov kan vi komma att granska hur storbanker i sin rådgivning går till väga för att bedöma lämpligheten av en viss fond när vi ser att kunder köper fonder med högre avgifter. Beroende på resultatet av granskningen kan vi inleda tillsynsärenden mot enskilda banker.

FI kommer att publicera information om fonders aktivitetsgrad

Vi avser att komplettera vår kvartalsvisa publicering av fondavgifter med information om aktivitetsgrad i fonder och kommunicera våra slutsatser så att konsumenterna kan göra välinformerade val.

Vidare konstaterar FI att trots att det finns mycket information om kostnader, avgifter och ersättningar har konsumenter svårt att se igenom och konkurrensutsätta distributörer. FI har noterat att informationen presenteras på olika sätt och på olika ställen, vilket försvårar för konsumenten. Konsumenten ska inte själv behöva fundera på vilka avgifter som ingår i ett visst underlag eller om något framgår av annan dokumentation.

⁴³ Konsumentsskyddsrapport 2022 s. 19f., <https://www.fi.se/contentassets/39e29bdde36b431d876246358a7f985e/konsumentsskyddsrapport-2022.pdf>.

För fonder finns ett standardiserat mått som benämns total avgift. Trots det visar vissa distributörer andra mått (som årlig avgift) i stället för total avgift. Det gör det svårt för konsumenter att jämföra avgifter mellan olika distributörer.

FI kommer att arbeta för att konsumenter får tydligare information

FI kommer i dialog med branschföreningar uppmärksamma goda exempel och förslag som kan utvecklas vidare:

- digitala fondlistor med standardiserade mått och där billiga fonder visas först
- en avgiftsskala som liknar en riskskala
- en färgskala (grönt, gult, rött), som kan användas för att förtydliga avgiftsnivåerna.

Regeringen bör överväga att införa en standardiserad kostnadsmall

När dessutom ytterligare avgifter (förutom fondavgifter) tillkommer (exempelvis plattformsavgift vid alternativa distributionsmodeller) blir det än mer komplicerat för konsumenten att jämföra. Det är troligt att konkurrensen försämras när det är svårt att jämföra olika distributionsformer mot varandra. För närvarande finns det inget standardiserat format för hur kostnadsinformationen som innefattar både produkten och distributionen ska presenteras.

För att underlätta för konsumenter bör regeringen överväga att genom ändrad lagstiftning se till att konsumenter får tillgång till en standardiserad kostnadsmall där alla kostnader för såväl finansiella produkter (som fonder) som kostnader för distributionen av dessa produkter framgår på ett enhetligt och jämförbart sätt. Det är dock inte lämpligt att omedelbart lägga ett sådant lagstiftningsförslag då en gemensam kostnadsmall i ett standardiserat format har varit ett av förslagen inom EU:s paket för icke-professionella investeringar, Retail Investment Strategy (RIS). Regeringen bör därför invänta slutförhandlingar och att ett standardiserat format eventuellt införs på EU-nivå.

3. Rörligheten ökar i långsam takt

Nya affärsmodeller, fondtyper och skatteformer har ökat rörligheten för fondsparandet. Detta har bidragit till konkurrens gentemot och mellan storbanker samt lett till sänkta fondavgifter.

Som tidigare beskrivet är avgifterna i fonder högre för storbankernas kunder. FI:s analys visar att fondtillgångarna hos storbankerna oftare är placerade i depåer. Till skillnad från ISK kan beskattningsformen för depåer minska konsumentens villighet att sälja en fond om den har ökat i värde. Åldersfördelningen hos fondspararna tyder på att det kan vara så att det är äldre innehav med stora realiserade vinster där spararna – trots höga avgifter – inte vill sälja fonder, eftersom de inte tycker att det är värt att skatta för vinsten. I och med att

nysparandet går mot indexfonder med relativt låga avgifter är det rimligt att äldre innehav kommer att omsättas på sikt, även om det kan komma att ta lång tid.

Givet att förenklade skatteregler haft en positiv effekt på fondavgifterna är det möjligt att fler förenklingar på skatteområdet skulle kunna bidra till ytterligare ökad konkurrens. Positiva effekter av ökad rörlighet på fondmarknaden måste dock ställas mot kostnaderna för sådana initiativ.

FI kommer att analysera rörligheten på fondmarknaden

FI avser att genom återkommande datainsamlingar följa och analysera trenderna för rörligheten på svenska fondmarknaden och redovisa resultatet i den årliga sparanderapporten. Om FI ser att rörligheten försämras kan FI synliggöra detta i sparanderapporten eller i dialog med Finansdepartementet.

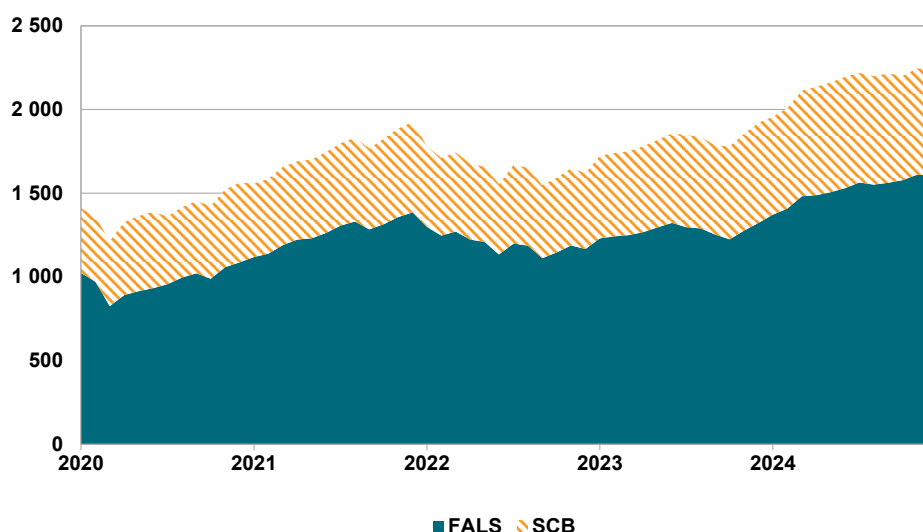
Bilaga 1: Uppgifter om fonder och fondinnehav

Uppgifter om det privata fondsparandet

FI samlar in uppgifter om svenskarnas privata fondsparande inom den fördjupade analysen av hushållens lån och sparande (FALS).⁴⁴ FI:s uppgifter täcker drygt 70 procent av de fondtillgångar som finns i Statistiska centralbyråns (SCB) sparbarometer (se diagram 23). Till skillnad från mycket annan statistik om fonder, som ofta fokuserar på utbudssidan, visar FI:s uppgifter information om de fonder som svenskar faktiskt äger. Nio bolag i kartläggningen erbjuder fondsparande. Vi delar in dem i storbanker och nätmäklare.⁴⁵

23. Privat fondsparande i FALS och hos SCB

Miljarder kronor

Källa: FI, aggregerade uppgifter och SCB.

Anm. Avser ställningsvärden för svensk- och utlandsregistrerade fondandelar. FI:s data är på månadsfrekvens. Serien SCB är en indexbaserad interpolering av kvartalsvärden.

I den här rapporten använder vi två delar av kartläggningen:

- *Aggregerade uppgifter.* Uppgifterna på aggregerad nivå omfattar volym (i kronor) och antal kunder med sparande i fonder. Uppgifterna inkluderar fondsparande på investeringssparkonto (ISK) och på depå. Dessutom är uppgifterna uppdelade efter kön, ålder och storlek på individernas sparande. De

⁴⁴ För en fullständig beskrivning av vad som ingår i FALS, se rapporten *Svenskarnas sparande*, dnr 24-28252, Finansinspektionen.

⁴⁵ Med storbank avses Danske Bank, Handelsbanken, Länsförsäkringar, Nordea, Skandiabanken, SEB och Swedbank. Med nätmäklare avses Avanza och Nordnet.

aggregerade uppgifterna består av månatliga data från januari 2020 till december 2024.

- *Stickprov av kunder (mikrodata)*. Stickprovet omfattar ett urval av individer som är kunder i de rapporterande instituten. I denna rapport använder vi ett underlag som består av knappt 700 000 kunder med sammanlagt drygt 2,5 miljoner fondinnehav på ISK och på depå.⁴⁶ Det innebär inte att underlaget omfattar 700 000 *unika* individer, eftersom det finns personer som är kunder hos flera företag. Underlaget avser data från den 31 december 2024. I detta regeringsuppdrag kombinerar vi i vissa fall stickprovdata med marknadsdata från analysföretaget Morningstar från juli 2025.⁴⁷

Uppgifterna i den fördjupade analysen går inte att kombinera mellan olika institut. Det innebär att samma individ kan förekomma flera gånger, vilket begränsar vilka analyser vi kan göra. Vi kan exempelvis inte uttala oss om individers sammantagna fondsparande. Uppgifterna i FALS inkluderar inte information om sparande i kapitalförsäkringar, annat försäkringssparande eller i tjänste- och premiepensioner.

Innehavsrapporteringen

De svenska fondbolagen rapporterar kvartalsvis in data till FI för respektive förvaltd fond, innehavsrapporteringen.⁴⁸ Rapporteringen innehåller bland annat information om innehav, förvaltningsstil, typ av fond, om fonden är aktivt eller passivt förvaltd och olika riskmått. Vi har använt denna data per den 31 december 2024 för att klassificera fondtypen i FALS. Vi har också använt inrapporterade data för att klassificera om fonden är aktivt eller passivt förvaltd.

⁴⁶ Innehav betyder i detta fall de andelar av en specifik fond som en person äger i en bank. Om en person äger olika fonder räknar vi det som olika innehav. Även innehav hos flera banker räknas som olika innehav. Förhållandet mellan antalet kunder och antalet innehav betyder att kunderna i genomsnitt investerar i ungefär fyra olika fonder (per bolag).

⁴⁷ I dessa fall framgår det av diagrammets källhänvisning. Vi antar då att kundernas innehav den 31 december 2024 fortsatt är representativt.

⁴⁸ Inrapporterad data i innehavsrapporteringen för svenska fonder.

Bilaga 2: Fonders avgifter och kostnader

Avgifter som betalas till fondbolaget

Teckning-/inlösenavgift

Ett fondbolag kan ta ut en engångsavgift för en fond när en andelsägare tecknar (köper) eller löser in (säljer) andelar i fonden. Engångsavgifter är ofta en fast procentsats. För svenska fonder är det ovanligt att fondbolag tar ut inlösen- och teckningsavgifter av konsumenter.

Den totala fondavgiften

Den totala fondavgiften består av förvaltningsavgifter och andra administrations- eller driftkostnader, transaktionskostnader och eventuella resultatbaserade avgifter.

Förvaltningsavgifter och andra administrations- eller driftkostnader

Förvaltningsavgiften är den avgift som en förvaltare tar ut för att förvalta och administrera fonder. Avgiften tar ut som en procentsats på fondens värde. Nästan alla fondbolag tar ut en förvaltningsavgift för majoriteten av sina fonder.

Utöver förvaltningsavgiften kan andra återkommande kostnader ingå, exempelvis ersättningar till fondens revisor, ersättning till fondens förvaringsinstitut, kostnader för analys kopplade till fondens innehav. När en fond investerar i andra fonder ska de underliggande fondernas kostnader beaktas i förvaltningsavgifter och andra administrations- eller driftkostnader.

För att en förvaltare ska kunna belasta andra kostnader än förvaltningsavgiften i en fond, behöver de kostnader som förvaltaren avser att ta ut beskrivas i fondens fondbestämmelser.

Transaktionskostnader

Transaktionskostnader är de kostnader som belastar en fond i samband med köp och försäljning av innehav.

Resultatbaserad avgift

Utöver en förvaltningsavgift tar vissa fonder även ut en prestationsbaserad avgift. Det är en avgift som baseras på hur fonden har avkastat jämfört med en på förhand bestämd avkastningströskel. Avkastningströskeln kan vara relativ, det vill säga kopplad till ett jämförelseindex, eller absolut, det vill säga att fonden exempelvis ska avkasta över en viss procent för att få ta ut en prestationsbaserad avgift. Den prestationsbaserade avgiften kan bli mycket hög om skillnaden mellan fonden och

avkastningströskeln är stor. Det är därför viktigt att avkastningströskeln är relevant för den aktuella fonden.

För att andelsägare inte ska behöva betala för samma överavkastning flera gånger används ett så kallat högvattenmärke (High Water Mark, HWM) på avkastningströskeln. Det innebär att fonden måste överträffa högvattenmärket innan förvaltaren på nytt kan ta ut en prestationsbaserad avgift. Som andelsägare är det bra att ha i åtanke att vissa fonder även kan ta ut prestationsbaserad avgift när marknaden går ned. Att fonden har förlorat mindre i värde än dess avkastningströskel ses då som en prestation.

Fondbolagens förenings vägledning

För att underlätta för sina medlemmar har Fondbolagens förening tagit fram en vägledning, baserad på det gällande regelverket, med syfte att göra det enklare för fondbolagen att ta fram faktablad.

Distributionskostnader

Distributionskostnad (distributionsersättning)

Distributionskostnad är den kostnad som en distributör tar ut för att distribuera en fond åt ett fondbolag. Distributionskostnaden betalas av fondbolaget och inte av fonden och är alltså endast indirekt en del av kostnaden i fonden. Detta innebär att en andelsägare ofta har svårt att se hur stor distributionskostnaden är.

Distributionskostnaden kan tas ut på olika sätt beroende på hur en fond distribueras till andelsägarna. Det vanligaste sättet för en distributör att ta ut en distributionskostnad är att distributören tar en procentuell andel av fondens förvaltningsavgift från fondbolaget (så kallad distributionsersättning).

Om distributören anser att slutkunden ska få del av den förhandlade rabatten kan distributören återföra hela eller delar av sin distributionsersättning till kunden.

Ett alternativ för en distributör som vill ge rabatten till kunden är att upphandla en särskild andelsklass (nettoandelsklass). Fondbolaget skapar då en andelsklass med lägre förvaltningsavgift, som endast blir tillgänglig för distributören.

Distributionskostnaden för fondbolaget blir då indirekt genom att kostnaden aldrig passerar fondbolaget utan i stället syns som en lägre intäkt. Fördelen för kunden är att hen får rabatten kontinuerligt.

Det finns också aktörer som tar ut en plattformsavgift av kunderna i stället för att ta emot distributionsersättning från fondbolagen.

Avgifter för rådgivning eller diskretionär förvaltning

Den kostnad som tas ut av exempelvis en bank eller värdepappersbolag för rådgivning eller diskretionär förvaltning gällande fondsparande.

Courtage och kostnad för skillnad mellan köp- och säljkurs

När börshandlade fonder köps och säljs tar distributören ut en avgift (courtage) av spararen för att administrera handeln. Avgiften kan variera mellan de olika distributörerna. Dessutom kan det tillkomma en kostnad för skillnaden mellan aktuell köp- och säljkurs.

Valutaväxlingsavgift

För fonder som handlas i en annan valuta än svenska kronor tar distributören ut en valutaväxlingsavgift. Det gäller både för börshandlade fonder och vanliga fonder.

Ytterligare kostnader inom pension och försäkring**Administrationsavgift**

Administrationsavgiften ska täcka kostnaderna för drift och förvaltning av en pension och betalas av kunden vid sidan om avgifterna för fonderna.

Fast årlig avgift

En fast avgift som tas ut av kunden en gång om året för att täcka ett pensionsbolags kostnader för till exempel utskick av årliga värdebesked. Ett problem med fasta kostnader är att de kan bli förhållandevis höga om kapitalet i sparandet är litet.

Kapitalavgift

Kapitalavgiften baseras på hur stort pensionskapitalet är. Avgiften tas ut som en procentsats av pensionskapitalet.

Kapitalförvaltningskostnad

Kapitalförvaltningskostnaden tas ut av ett pensionsbolag för att förvalta pensionskapitalet.

Kostnad för skal

Bolaget som erbjuder kapitalförsäkring har rätt att ta ut en kostnad för själva försäkringen. För ISK kan bolagen inte ta ut någon kostnad för själva kontot.

Skatt

Beroende på vilken skatteform som en sparare använder för att investera i fonder finns olika beskattningsgrunder. För en depå så betalar spararen dels en årlig schablonskatt, dels en reavinstskatt om ett innehav säljs med vinst.

ISK och kapitalförsäkringar schablonbeskattas direkt mot värdet på kontot och insättningar. Spararen betalar ingen skatt när hen säljer en fond.

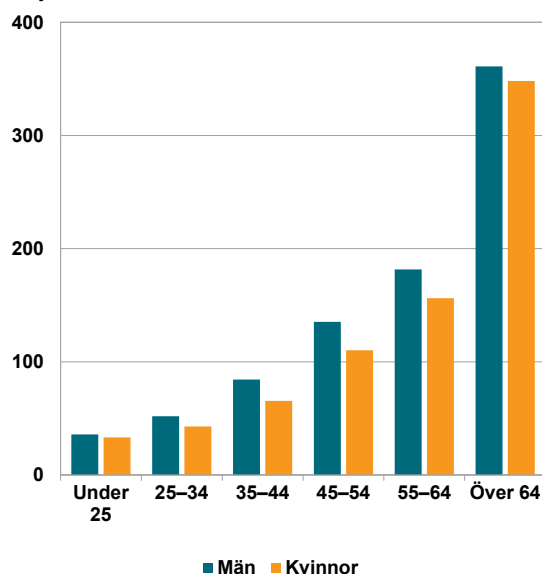
Bilaga 3: Demografiska faktorer

Det finns stora skillnader i det privata fondsparandet när det kommer till demografiska faktorer. Det gäller både hur stora fondinnehav kunderna har, vilka typer av fonder de har valt, och vilka avgifter de därmed betalar.

Det finns ett positivt samband mellan ålder och fondvolym. Kunderna över 64 år äger nästan 80 procent av de privata fondtillgångarna mätt i kronor (se diagram 24). Ju yngre kunderna är, desto mindre är deras andel av totalen. Män äger mer fondtillgångar än kvinnor, och det gäller för alla åldersgrupper.⁴⁹ De flesta fondsparanden är små. Nästan en fjärdedel av de som sparar i fonder har ett fondsparande på mindre än 500 kronor hos en enskild distributör, och omkring 70 procent har ett fondsparande under 100 000 kronor (se diagram 25).⁵⁰

24. Fondvolym, uppdelade på ålder och kön

Miljarder kronor

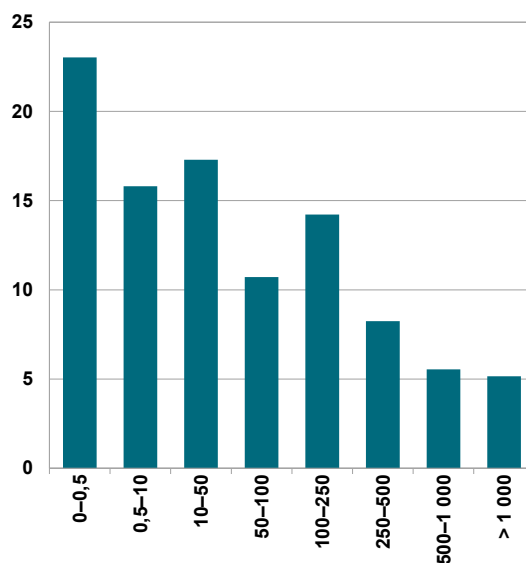

Källa: FI, aggregerade uppgifter.

Anm. Avser ställningsvärden den 31 december 2024. Avser observationer där uppgift om ålder och kön finns rapporterat.

25. Fördelning av kunder med fondsparande uppdelade på storlek (tkr)

Procent

Källa: FI, aggregerade uppgifter.

Anm. Staplarna summerar till 100. Avser ställningsvärden den 31 december 2024. Eftersom en individ kan vara kund i flera bolag kan samma individ förekomma flera gånger.

Majoriteten av det privata fondsparandet i alla åldersgrupper är placerat i aktiefonder (se diagram 26). Men andelen aktiefonder sjunker med åldern, förutom för de allra yngsta. Äldre har en större del av sitt fondsparande i bland- och

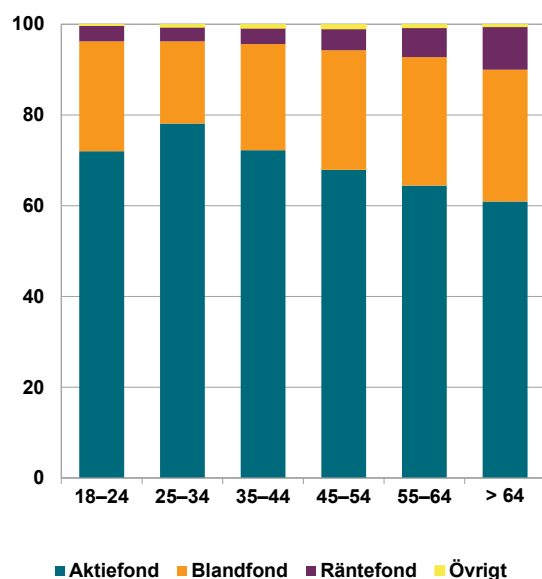
⁴⁹ Det beror dock främst på att tillgångarna är ojämnt fördelade bland de mest förmögna, se *Svenskarnas sparande*, dnr 24-28252, Finansinspektionen.

⁵⁰ Eftersom en individ kan vara kund i flera bolag samtidigt kan individens totala fondsparande vara större.

räntefonder. Att räntefonder tar en större plats i äldres fondsparande kan bero på att de vill minska risken i sparandet under senare delen av livet. Kvinnor har en mindre andel av sitt fondsparande i aktiefonder än män, till fördel för blandfonder (se diagram 27).

26. Fondvolymen, uppdelade på ålder och typ av fond

Procent

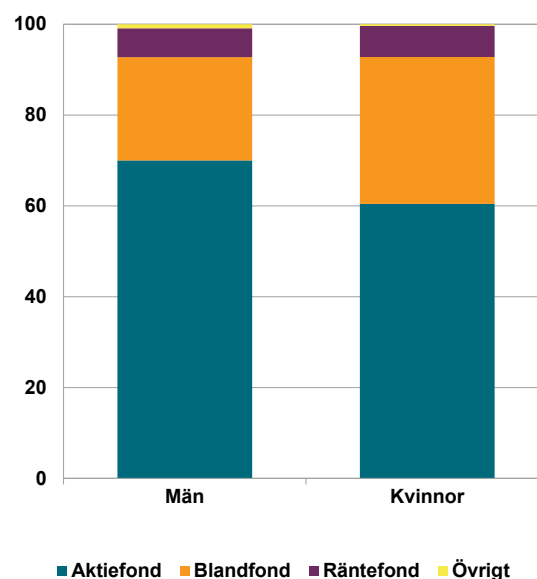

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

27. Fondvolymen, uppdelade på kön och typ av fond

Procent

Källa: FI, stickprov av individer.

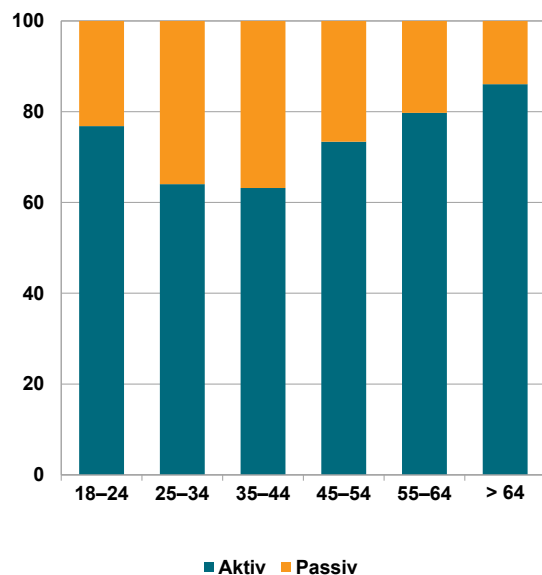
Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

Fondsparare i åldersgruppen 25–44 år har placerat en större del av sina fondinnehav i passivt förvaldade fonder jämfört med äldre åldersgrupper, även om aktivt förvaldade fonder dominerar för alla åldersgrupper (se diagram 28). Fondsparare över 55 år har mer än 80 procent av sina fondinnehav i aktivt förvaldade fonder. Det är också vanligare att äldre har sitt fondsparande i distributörens egna fonder (se diagram 29).

Totalt sett har alltså äldre fondsparare i större utsträckning sitt fondkapital placerat i bland- och räntefonder, i aktivt förvaldade fonder, och i distributörens egna fonder – jämfört med yngre fondsparare. Det är också tydligt att äldre och yngre kunder väljer olika distributörer. Äldre har nästan allt sitt fondsparande hos storbanker, medan yngre har placerat stora delar hos nätmäklare. Sammantaget innebär dessa trender att de genomsnittliga fondavgifterna är högre för äldre fondsparare (se diagram 30).

28. Fondvolym, uppdelade på ålder och förvaltningstyp

Procent

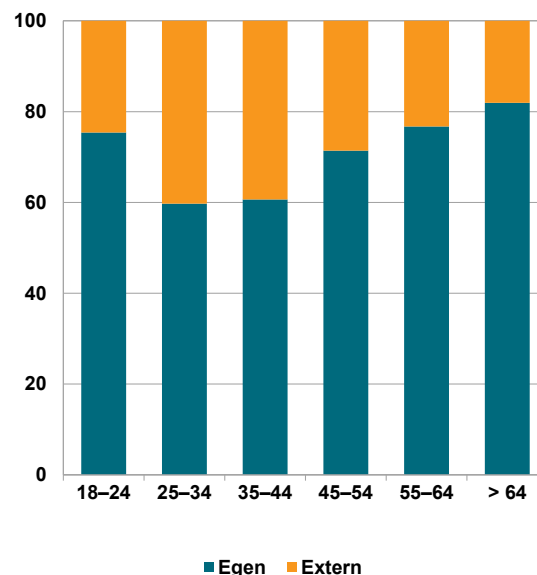

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

29. Fondvolym, uppdelade på ålder och egna/externa fonder

Procent

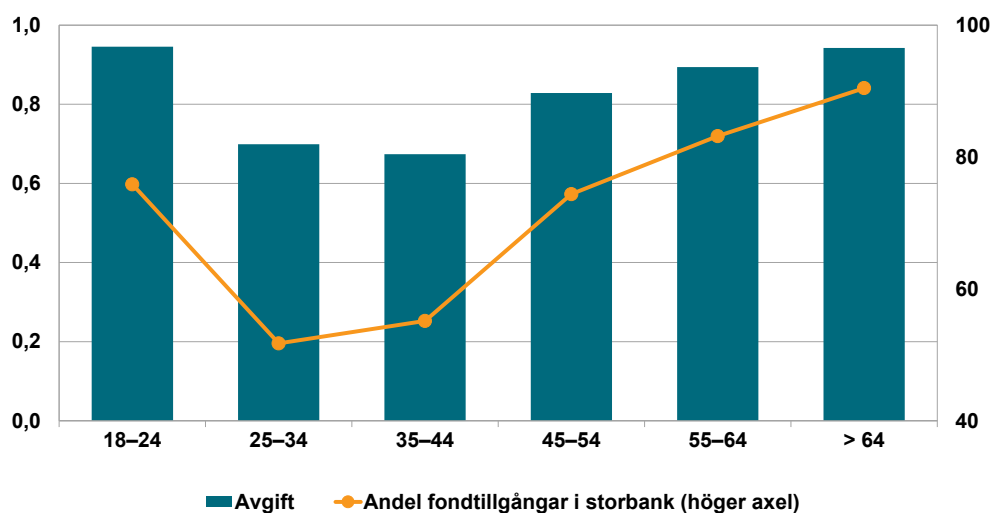

Källa: FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar endast svenska fonder.

30. Genomsnittlig avgift och andel fondtillgångar i storbank, uppdelade på ålder

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar volymviktad genomsnittlig avgift. Notera att höger axel inte börjar på 0.

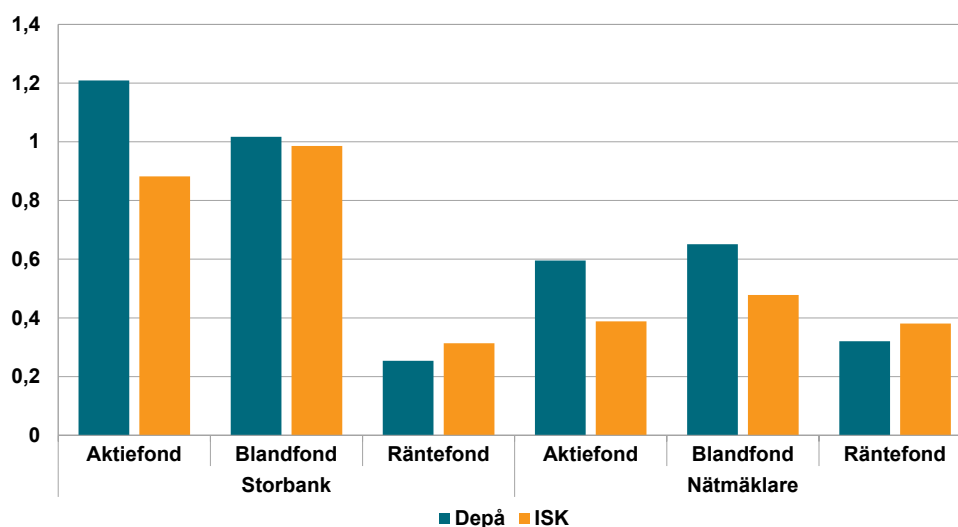
Bilaga 4: Avgifter uppdelade på skatteform

Av svenskarnas privata fondinnehav ligger majoriteten på investeringssparkonto (ISK), men ungefär en tredjedel av fondinnehaven ligger fortsatt i depå. Det finns skillnader i hur mycket konsumenter betalar för sina fonder på ISK och i depå. Det beror *inte* på att samma fonder har olika avgifter beroende på skatteform, utan på att konsumenterna har olika typer av innehav i de olika sparformerna.

Kunderna betalar i genomsnitt högre avgifter för de fonder de har i depå (se diagram 31). Det gäller framför allt aktiefonder, men även blandfonder, och det gäller både kunder hos storbanker och nätmäklare. En trolig orsak till detta är att det finns äldre köp av fonder med högre avgifter på depåerna, eftersom det är förknippat med avkastningsskatt att sälja fonder i depåer. På ISK kan konsumenterna sälja fonder utan att betala skatt på vinsten. Det är därför troligt att det finns en viss inlåsningsseffekt för fonder i depå.

31. Genomsnittliga avgifter i depå och på ISK, uppdelade på fondtyp och bolagsgrupp

Procent

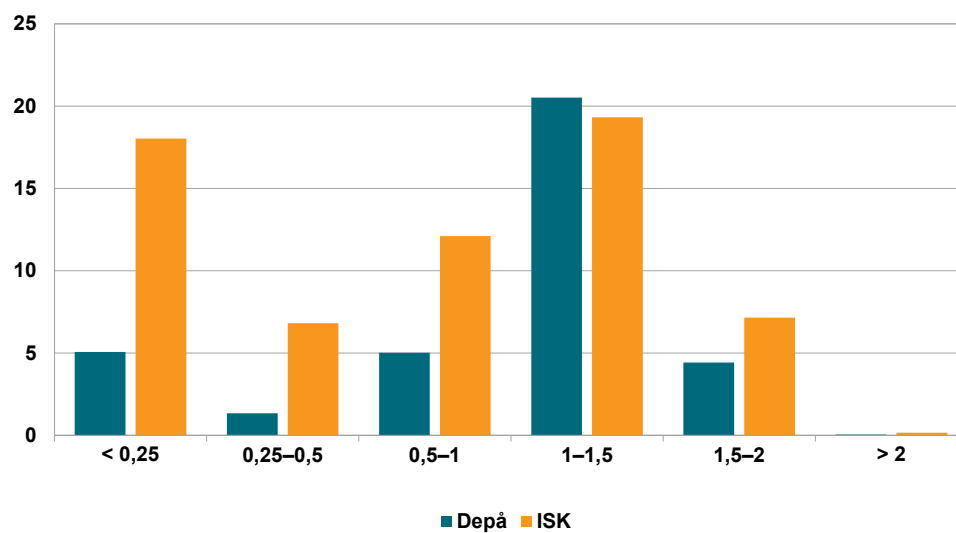
Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Diagrammet visar volymviktad genomsnittlig avgift. Endast svenska fonder.

Som andel av de totala fondtillgångarna dominerar tillgångar på ISK i samtliga avgiftsgrupper, vilket såklart beror på att majoriteten av fondtillgångarna finns på ISK (se diagram 32). Ungefär 25 procent av det privata fondsparandet finns i depå och har en avgift på över 1 procent.

32. Fördelning av fondtillgångar i ISK respektive depå över avgiftsgrupper

Procent

Källa: Morningstar och FI, stickprov av individer.

Anm. Samtliga staplar summerar till 100 procent.

Bilaga 5: Internationell jämförelse

Tabell 3. Förvaltningsavgifter för olika fondtyper i EU-länder

Procent

Aktiefonder		Blandfonder		Obligationsfonder	
Nederländerna*	0,35	Nederländerna*	0,56	Nederländerna*	0,22
Sverige	0,89	Sverige	0,85	Sverige	0,42
Danmark	0,97	Danmark	1,04	Spanien	0,45
Irland	1,09	Finland	1,32	Danmark	0,50
Finland	1,20	Spanien	1,38	Belgien	0,67
Belgien	1,32	Österrike	1,39	Finland	0,69
Spanien	1,49	Frankrike	1,41	Österrike	0,70
Tyskland	1,65	Irland	1,41	Frankrike	0,71
Frankrike	1,69	Portugal	1,47	Tyskland	0,77
Österrike	1,69	Tyskland	1,49	Irland	0,87
Luxemburg	1,69	Italien	1,59	Portugal	0,90
Italien	1,90	Luxemburg	1,59	Luxemburg	1,01
Portugal	2,00	Belgien	1,62	Italien	1,13
EU	1,40	EU	1,45	EU	0,86

Källa: Bilaga till Costs and Performance of EU Retail Investment Products 2024 s. 47 f.⁵¹

Anm. Kapitalviktat genomsnitt. * Nederländerna har provisionsförbud för tredjepartsersättningar, vilket innebär att fondavgiften inte är jämförbar med de övriga länderna i tabellen. För att fondavgiften för Nederländerna ska vara jämförbar behöver en plattformavgift adderas till avgiften som redovisas i tabellen.

⁵¹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2025-01/ESMA50-524821-3526_Annexes_to_Market_Report_-_Costs_and_Performance_of_EU_Retail_Investment_Products.pdf.

Bilaga 6: ETF-marknaden i Sverige

Under de senaste 15 åren har en större andel av inflöden till fonder placerats i passiva fonder i stället för i aktiva. Det gäller både på den svenska och den internationella marknaden. Konsultfirman Pwc förutspår att den amerikanska marknaden kommer bestå av cirka 58 procent passiva fonder 2030.⁵² I Sverige ökade andelen förvaltad kapital som är placerat i index- eller indexnära fonder från cirka 11 procent 2018 till cirka 24 procent 2024.⁵³

I Europa och USA har börshandlade fonder (ETF) blivit mer populära under de senaste 10 åren. ETF:er är ofta konstruerade att följa ett index, men kan även vara aktivt förvaltade. Skillnaden mot en vanlig fond är att en ETF handlas kontinuerligt under en handelsdag, medan en vanlig fond normalt sett handlas en gång per dag. Det går därför snabbare för en sparare att ändra sin portfölj i och med spararen inte behöver vänta i upp till en dag på att hans order ska verkställas. Den europeiska branschorganisationen European Fund and Asset Management Association (Efama) uppskattar att tillgångarna i europeiska ETF:er är cirka 16 procent av det samlade tillgångsvärdet i långsiktiga Ucits-fonder.⁵⁴

I Sverige är motsvarande siffra för ETF:er (med hemvist i Sverige) knappt 1 procent och har mer eller mindre varit den samma under de senaste sex åren. En anledning till det låga sparandet i ETF:er kan vara de svenska fondbolagen nästan inte förvaltar några ETF:er. Endast ett svenskt fondbolag förvaltar ETF:er.⁵⁵ De övriga ETF:erna som marknadsförs på den svenska marknaden förvaltas av utländska aktörer. Att de svenska fondbolagen inte har satsat på ETF:er kan bero på den starka svenska kulturen inom fondsparande som har funnits sedan mitten av 1980-talet, då regeringen införde skattefrihet för Allemansfonderna, och att ETF:er kräver att spararen själv är mer aktiv gällande orderutförandet.⁵⁶ Det kan också bero på att den svenska marknaden är för liten för att få lönsamhet i affären och att stora internationella aktörer dominerar den internationella ETF-marknaden.

⁵² <https://www.pwc.com/us/en/industries/financial-services/library/pwc-2030-mutual-fund-outlook.pdf>.

⁵³ FI:s beräkning av innehavsrapportering för svenska fonder.

⁵⁴ Efama exkluderar penningmarknadsfonder från långsiktiga Ucits-fonder. Se Fact Book 2025, https://www.efama.org/sites/default/files/fact-book-2025_lowres.pdf s. 44.

⁵⁵ Handelsbanken Fonder AB.

⁵⁶ <https://www.fondbolagen.se/aktuellt/nyheter/allemansfonderna-40-ar/>.

Bilaga 7: Definition av koncerner

Tabell 4. Svenska fondbolag som ingår i koncerner

Fondbolag	Typ av koncern
Swedbank Robur Fonder AB	Bank
Handelsbanken Fonder AB	Bank
SEB Funds AB	Bank
Carnegie Fonder AB	Bank
Avanza Fonder AB	Bank
Alfred Berg Kapitalförvaltning AS	Bank
Nordnet Fonder AB	Bank
Storebrand Fonder AB	Försäkringsföretag
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	Bank
AMF Fonder AB	Försäkringsföretag
Skandia Fonder AB	Bank
Ruth Asset Management AB	Försäkringsdistribution
Von Euler & Partners AB	Försäkringsdistribution
Aktie-Ansvar AB	Försäkringsdistribution
Movestic Fonder AB	Försäkringsföretag

Anm. De fondbolag som inte nämns ovan har FI definierat som *fristående fondbolag* i rapporten.